

ТІРШІЛІК
НӘРІН ТИІМДІ
ПАЙДАЛАНУЫМЫЗ
КЕРЕК

2-бет

ХОРОШО ЖИВУТ!
СОТРУДНИКИ «КАЗАХИНВЕСТА»
ЗА СЧЕТ БЮДЖЕТА ЖИВУТ В
ДУБАЕ, ЛОНДОНЕ И НЬЮ-ЙОРКЕ

4-бет

ҚАЗАҚТЫҢ
РУХАНИ БОЛМЫСЫН
ҚАЙТСЕК ҚАЛПЫНА
КЕЛТІРЕМІЗ?

7-бет

ҚАЗАҚҰНИ

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҚОҒАМДЫҚ - САЯСИ АПТАЛЫҚ

www.qazaquni.kz

qazaquni2000@gmail.com

2000 жылғы 11 тамыздан шыға бастады

№17 (783), 30 сәуір, 2018

ТЕМІР ЖОЛ ТӨҢІРЕГІНДЕГІ ТҮЙТКІЛДЕР

ЖОЛАУШЫЛАРҒА КӨРСЕТІЛЕТІН ҚЫЗМЕТ САПАСЫ МЕН БАҒАСЫ НЕГЕ СӘЙКЕС ЕМЕС?



Бүгінгі техника мен технология дамыған жаппай жаһандану заманында адамның қолы ғана емес, аяғы да «ұзарып», жеті айлық жерге санаулы сағаттарда жетіп баратындай мүмкіндіктер пайда болды. Ертегідегі «ұшқыш кілем» ұшаққа айналып, тіпті ғарышқа да барып қайтып жатырмыз. Жер бетіндегі көліктің де түр-түрін мініп жүрміз. Адамзат санасының жетістіктерін кеңінен қолданған қазіргі кезеңде бұдан артық не керек дерсіз? Қалаған көлігіңе мініп ал да тарта бер, жол жүруге барлық жағдайлар жасалған дейді жарнамалар. Бірақ, сол бас пайдасын ғана ойлайтын түрлі тасымалдаушылар ұсынған мүмкіндіктер бәрімізге бірдей берілмеген, қарапайым көпшілік үшін қол жетімсіз. Соның кейбіріне тоқталып көрелік...

3
бет

ҚАЗАҚ ПЕН ҚЫРАН – БІР ҰҒЫМ

Бұл кісінің кейінгі «лауазымы» – фермер. Қарағанды облысына қарасты Шет аудандық шаруа қожалықтары ассоциациясының президенті. Отставкадағы офицер. Бүркітші. Әйтеуір, есімі бүкіл Орталық Қазақстан аймағына, қала берді республикаға белгілі азамат. Кәнігі аңшы.

8-9
бет

ҚАЗАҚТЫҢ БҮГІНГІ ҚАСІРЕТІ

...Бауыржан Момышұлындай әрі қол бастаған батыр, әрі сөз бастаған шешен атамыздың «Ойға келгеннің бәрін бірдей айта беруге болмайды. Айтылғанның бәрін бірдей қағазға жаза беруге болмайды. Жазылғанның бәрін бірдей жария ете беруге болмайды» деген даналық сөзі бар еді. Бұл сөз, әрине, ойдың, сөздің иесіне қарата айтылған әңгіме.

5
бет

КАЖДЫЙ РАЗ, КОГДА ШОВИНИСТЫ ПУГАЮТСЯ ИЗ-ЗА ЛАТИНИЦЫ, БЛАГОДАРЕН ЛИДЕРУ НАЦИИ!

«Рупор кремлевской пропаганды», журналист Владимир Соловьев так разошелся в ходе своего политического ток-шоу из-за перехода Казахстана на латинский алфавит, что решил «наступить на горло» казахскому языку...

10
бет



БУЫРҚАНҒАН БОЯУЛАР

немесе суретші
Айбек Бегалин қылқаламы

Қазақтың бейнелеу өнерімен жете таныс әлеуметтің көкейіне түсіп, пайым тереңіне сіре болып қатталып қалған суретшінің бірі – қарағандылық Айбек Бегалин.

14
бет

ЖАҢА ЭКОНОМИКАҒА МАМАНДАР ДАЯРЛАУ – МАҢЫЗДЫ МӘСЕЛЕ

ҚР Премьер-Министрі Бақытжан Сағынтаев Қарағанды облысына жұмыс сапары аясында облыстың ЖОО мен колледждерінің студенттерімен, «Серпін» бағдарламасы бойынша білім алушылармен, студенттер ұйымдарының көшбасшыларымен, ЖОО ректорларымен, колледждердің директорларымен кездесті.



Кездесу барысында Мемлекет басшысының Жолдауларында, «Президенттің бес әлеуметтік бастамасында» қарастырылған жаңа экономикаға мамандарды даярлау, білім берудің қолжетімділігі мен сапасын арттыру, студент жастардың өмір сүру жағдайларын жақсарту мәселелері талқыланды.

Б. Сағынтаев Қарағанды өңірінің студенттері әрқашан жаңа идеялар ұсынумен және зияткерлік құндылықтарымен ерекшеленетінін атап өтті. Үкімет басшысы алдымен Мемлекет басшысының негізгі салалардың бәсекеге қабілеттігін арттыру арқылы экономикалық

өсімнің жаңа моделін дамыту туралы жүктеген міндетін еске салды. Сондай-ақ, шетелдік инвесторлардың өңірлерде салып жатқан жаңа кәсіпорындарына қажетті мамандарды дайындаудың маңыздылығына назар аударып, техникалық мамандықтарға деген сұранысты зерделеу үшін ЖОО-лар мен колледждерге осы өндірістердің акционерлерімен байланыс орнатуды тапсырды.

Премьер-Министр мысал ретінде мұнай-газ секторына мамандарды дайындайтын Атырау облысындағы колледждердің бірінің табысты тәжірибесін атап өтті. Осыған байланысты Б.Сағынтаев Қазақстанның барлық облысында осындай колледждерді ашу жөніндегі Үкіметтің шешімі туралы айтып берді.

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫ ӨЗБЕК ТІЛІНДЕ ЖАРЫҚ КӨРДІ

Өзбек тіліне аударылған Абай Құнанбаевтың кітабы «Eurasian Book Fair - 2018» III Еуразиялық халықаралық кітап көрме-жәрмеңкесінде таныстырылатын болды.

Бұл туралы Орталық коммуникациялар қызметіндегі баспасөз мәслихатында «Еуразиялық халықаралық кітап көрме-жәрмеңкесі» жобасының жетек-

шісі Раушан Тұрлынова хабарлады. «Өзбек делегациясы «Ұлы қазақ ақыны әрі ойшылы Абай Құнанбаевтың шығармашылық мұрасы» деп аталатын кітап стендін дайындады. Көрмедегі жарқын шаралардың бірі өзбек тіліне аударылған Абай Құнанбаев кітабының тұсаукесері болмақ. Қазіргі уақытта өзбек халқы Абай Құнанбаевты орта ғасырдағы ұлы түркі ақыны әрі философы

ҚҰДАЛАРДЫҢ ҚҰЛЫҒЫ АШЫЛДЫ

Виктор Храпуновтың отбасы Қазақстаннан жымқырған 120 миллион долларын Кипрдегі Танзания банкінің бөлімшесінде сақтағаны белгілі болды. АҚШ-тың құзырлы органдары Храпунов БТА банктің бұрынғы басшысы Мұхтар Әблязовпен бірігіп мемлекеттен жымқырған миллиондаған долларды осы күдікті қаржы ұйымы арқылы заңдастырғанын растайтын құжаттарды тапты.

Швейцарияда шалқып өмір сүріп жатқан Храпунов пен БТА Банктің бұрынғы басшысы Әблязовтың миллиардтары алдымен оффшорға түсіп, кейін FВME деп аталатын атышулы танзаниялық банк арқылы мұхит асқан. Қос құданың құйтырқы жоспарын жүзеге асыруға жөні түзу банктер келіспеген сынайлы. Ал, былтыр жұмысын тоқтатқан танзаниялық банктің клиенттерінің көбі – қылмыстық топтар мен жемқор саясаткерлер екен. Енді бұл іске қатысты тергеу жұмыстары жүргізілмекші. Америкалық басылымдар, бүгінде Храпуновтың заңсыз ақшасын игеруге Дональд Трамптың бизнес серіктесі Феликс Сатер кол ұшын созғанын жарыса жазып жатыр. Жалпы, бұл отбасы 2003 пен 2007 жыл аралығында Швейцария мен оффшорлық банктен 48 млн. доллар мен 8 млн. еуроға жуық қаражат аударған екен. Соған карамастан, Виктор Храпунов отбасымен бірге шетелде кәсібін дөңгелетіп, Швейцарияда тұрып жатыр.



ӨНДІРІСТЕ АПАТТАР САНЫ КҮРТ ӨСТІ

2018 жылдың алғашқы үш айында Қазақстан кәсіпорындарында апаттар саны күрт көбейді. Олардың басым бөлігі көмір және мұнай-газ салаларында болған.

Бұл туралы ҚР Инвестициялар және даму министрлігі Индустриялық даму және өнеркәсіптік қауіпсіздік комитеті төрағасының орынбасары Нығметжан Мақажанов еңбек және өнеркәсіп қауіпсіздігіне арналған «KIOSH-2018» халықаралық конференциясында мәлім етті. «2018 жылдың алғашқы үш айында апаттар саны күрт көбейді. Өткен жылдың алғашқы үш айында 2 апат тіркелсе, биылғы кезеңде - 10 апат орын алған. Олардың басым бөлігі көмір және мұнай-газ салаларында орын алды. Бұл дабыл қағарлық өте жоғары

көрсеткіш», – деді Нығметжан Мақажанов. Оның айтуынша, апаттардың негізгі себебі құрал-жабдықтардың, ғимараттар мен құрылыстардың ескіруі болып отыр. Тексерілген 98 мың қауіпті құрылыстардың 38 мыңы нормативтік жұмыс істеу мерзімнен асып кеткен. Екіншіден, елдегі өндірісті ұйымдастыру деңгейі өте төмен – заңнама талаптарын сақтамау, жобалық шешімдерді жүзеге асырмау, берілген нұсқамаларды орындамау жиі болып тұрады. Елімізде 8 мыңнан астам қауіпті өндірістік нысандар жұмыс істейді. Негізінен олар – жерасты кен ошақтары мен көмір шахталары, карьерлер мен разрездер, мұнай мен газ кен орындары, металлургиялық, химиялық және мұнай өңдеу зауыттары, атомдық өнеркәсіп нысандары, тораптық құбыр желілері.

ТІРШІЛІК НӘРІН ТИІМДІ ПАЙДАЛАНУЫМЫЗ КЕРЕК

Қазақстанның жерүсті су ресурстарының қысқару үрдісі байқалуда. Бұл туралы Мәжілісте трансшекаралық өзендердің су ресурстарын пайдалану тақырыбына арналған дөңгелек үстел отырысында Парламент Мәжілісінің депутаты Құдайберген Ержан айтты.

«Сарапшылардың бағалауы бойынша, Қазақстан Еуразия континентіндегі су ресурстарынан айтарлықтай тапшылық көріп отырған мемлекеттердің бірі. Республиканың жерүсті суларының жартысы шекаралас елдердің аумағынан келеді. Соңғы 20 жылдың ішінде Қазақстанның жерүсті су ресурстарының қысқару үрдісі байқалуда. Қазақстан мен Қытайдың аумағынан 24 трансшекаралық өзендер ағып өтеді. Қытай жағы өзінің аумағында жаңа су қоймаларын салып, суды өз жерінде пайдалану жолдарын біздің елмен есептеспеу салдарынан, біз су тапшылығын көріп жатырмыз. Дегенмен, де біз елімізге келіп жатқан судың өзін де дұрыс пайдаланбай отырғанымызды атап өткен жөн», – деді депутат. Оның сөзіне карағанда, сумен камтам-



сыз студия қалыптасқан тәртібі сақталмаған жағдайда солтүстік, шығыс, орталық облыстарының өнеркәсіптеріне, ауыл шаруашылығына үлкен соққы болады. Ең маңыздысы, Балқаш және Зайсан көлдерінің экологиялық жағдайы нашарлауы мүмкін. «Біздің елімізде Ертіс өзенінің экономикалық маңызы айтарлықтай үлкен. Онымен санаспауға болмайды. Республика аумағындағы өзен бассейндерінде 2,5 миллионға жуық халық өмір сүреді», – деді Құдайберген Ержан.

ИПОТЕКАСЫН ӨТЕЙ АЛМАҒАНДАРҒА ҮЙ ЖАЛҒА БЕРІЛЕДІ

Екінші деңгейлі банктер қаржысы толығымен төленбеген үйді өз борышкерлеріне жалға беретін болады. Бұл туралы дөңгелек үстел отырысында Ұлттық банктің сыртқы коммуникациялар және қаржы мәселелері бойынша тұтынушылар құқықтарын қорғау жөніндегі департамент директоры Александр Терентьев мәлімдеді.

Ипотека бойынша борышкерлердің қарыздарын қайта қаржыландыру бағдарламасын жүзеге асыру барысында ҚР Ұлттық банкі екінші деңгейлі банктердің алдындағы өз борыштарын өтей алмайтындардың көрсеткіші жалпы арызданғандардың 15-20 пайызын құрайтынын анықтады. Департамент ұсынған ақпаратқа сай, бағдарлама талаптары бойынша борышкерлер арызы қаралып жатыр. 2016 жылдың 1-қаңтарына дейінгі арыздарға Ұлттық банк құрған арнайы комиссия талдау жасап, әлеуметтік жағдайына байланысты банк алдындағы борышын өтей алмайтын азаматтар реті анықталды. Олар екінші кезеңде ипотека келісімі бойынша төлеуге тиіс пайыздық мөлшерлемелерінен толығымен арылады. Нақтырақ айтар болсақ,

екінші деңгейлі банктің ипотекаға қойған үстемеақысы бағдарлама аясында жойылады. Ал ипотека төлемі теңгенің құнсыздануына дейінгі, яғни 2015 жылдың 18 тамызы күнгі валюта бағамы бойынша анықталады. Үшінші кезеңде, екінші деңгейлі банктер қаржысы толығымен төленбеген үйді өз борышкерлеріне нақты белгіленген сома бойынша жалға беру құқығына ие болады. Бұл – ипотекасын төлей алмайтын азаматтарға ұсынылатын соңғы мүмкіндік. Ұлттық Банк есебінен 300 миллиард теңгеге дейін қаржы жұмсалады. Қайта қаржыландыру бағдарламасы ағымдағы жылдың 30 желтоқсанына дейін жүргізіледі. Ал борышкерлер қайта қаржыландыру өтініштерін екінші деңгейлі банктерге 2018 жылдың 15 желтоқсанына дейін өткізулері тиіс.

ЖАЛҒАН ҚҰЖАТ ЖАРҒА ЖЫҚТЫ

Астана медицина университетінен 117 студент оқудан шығарылды. Министр Ерлан Сағадиев медициналық университеттен қуылған студенттер жайлы өз пікірін білдірді.

Жүзден аса студенті жалған құжатпен оқуға түскен «Астана» медициналық университетінен соң еліміздің бүкіл жоғары оқу орындары тексерілетін болды. «Регламент бойынша сол студенттерді оқудан ең алдымен босату керек. Әрі қарай Денсаулық сақтау министрлігімен, университетпен отырып ақылдасып, сол балалардың жағдайын ойлайтын боламыз» – деді министр. Білім және ғылым министрлігі тексеруді былтыр жүргізген.

Анықтай келсе, ағылшын тілінен тест тапсырып, «айлтс» сертификатын иеленген 117 студенттің құжаты өтірік боп шығыпты. Барлығы да грантта оқитындар. Бірақ, білім алушылардың бір тобы мұнымен келіспей, сотқа шағымданып жатыр. Өйткені, олар енді мемлекетке келтірген миллиондаған шығындарын қайтаруы тиіс. Ал басы дауға қалған «Астана» медициналық университеті Денсаулық сақтау министрлігіне қарайды. Қазір қос министрлік білім ошағының ендігі тағдырын қарастырып жатыр. Яғни, университетті лицензиядан айыруы да мүмкін. Министрдің айтуынша, осы даулы жағдайдан кейін еліміздегі 130 жоғары оқу орнының бәрі тексерілетін болады.

ХОРОШО ЖИВУТ!

СОТРУДНИКИ «КАЗАХИНВЕСТА» ЗА СЧЕТ БЮДЖЕТА ЖИВУТ В ДУБАЕ, ЛОНДОНЕ И НЬЮ-ЙОРКЕ

Глава партии «Ак жол» указал на то, что на содержание шести сотрудников в ОАЭ, Британии и США тратится 1 миллиард тенге, в то время как основная часть инвестпроектов приходится на Китай, Россию и Турцию.

Глава фракции партии «Ак жол», которая выражает интересы бизнеса, депутат мажилиса Азат Перуашев поднял вопрос о целесообразности содержания шести сотрудников компании «Казакхинвест» в Дубае, Лондоне и Нью-Йорке.

В ходе обсуждения корректировок в республиканский бюджет на 2018-2020 годы мажилисмен рассказал, что бюджетом предусмотрено выделение более одного миллиарда тенге на содержание трех представителей и трех ассистентов компании в Дубае, Лондоне и Нью-Йорке. Также в эту сумму входит продвижение Казахстанского инвестиционного форума 2018 года,

оказание консультационных услуг по привлечению иностранных инвестиций, оказание услуг по поиску инвесторов. Между тем наибольшее число инвестпроектов приходят в Казахстан из Китая, России и Турции.

«Почему же для расширения инвестиционной активности выбраны не представительства в Китае, России или Турции, а именно Дубай, Лондон и Нью-Йорк? Возможно, представителям госкомпании удобно жить и работать в этих достойных городах. Но при выборе направлений нужно исходить из реальной инвестиционной активности партнеров, а не только из субъективных пожеланий», — сказал Перуашев.

Кроме того, недоумение вызвала и оценка работы этих представителей.

Для того чтобы правительство признало успешным их деятельность, чиновникам нужно в течение года провести десять первых встреч с инвесторами, десять встреч по дальнейше-

му развитию контактов, участвовать в бизнес-мероприятиях, организовать два визита потенциальных инвесторов в Казахстан и подписать два меморандума с потенциальными инвесторами.

«Как-то это неубедительно на фоне заявленных глобальных планов. Думаю, чтобы из 220 рабочих дней в году 20 раз встретиться с бизнесменами, да еще за госсчет — не требуется каких-то больших усилий. Но почему при этом нет ни слова о том, какие суммы инвестиций должны реально привлечь в нашу страну эти представители?» — возмутился депутат.

Перуашев предложил требовать от представителей «Казакхинвеста», чтобы доходы от привлеченных инвестиций как минимум перекрывали расходы бюджета на содержание этих зарубежных представительств, не говоря уже о прибыли для казахстанской экономики в целом.

Sputniknews.kz



«Ак жол»:

НАДО РАЧИТЕЛЬНО ИСПОЛЬЗОВАТЬ СРЕДСТВА НАЦФОНДА

Фракция «Ак жол» приветствует переход к более рачительному использованию средств Нацфонда — об этом заявил Азат Перуашев в ходе обсуждения изменений и дополнений в республиканский бюджет на 2018-2020 годы.

В своем выступлении лидер «Ак жола» выразил позицию фракции в поддержку предложенных корректировок бюджета, направленных на реализацию посланий Главы государства и пяти новых социальных инициатив.

«Особо позитивным моментом является тот факт, что в связи с улучшением ситуации на сырьевых рынках и прогноза роста цен на нефть, появилась возможность поступательного восполнения Национального фонда.

Также нужно отметить как позитивный факт, что правительство воздержалось от дополнительных запросов в Нацфонд, оперируя текущими возможностями экономики», — отметил Перуашев.

Он напомнил, что в предыдущие годы фракция неоднократно критиковала увлечение правительства трансфертами из Нацфонда, когда изъятия на различные цели уже превышали инвестиционный доход и посягали на накопительную часть Фонда.

«Поэтому сегодня фракция «Ак жол» однозначно приветствует переход к более рачительному использованию средств Нацфонда, как и рост его поступлений», — сказал он.

Перуашев подчеркнул, что эти деньги принадлежат не нам, а будущим поколениям казахстанцев.

«Наша задача — не проедать, а приумножать Национальный фонд.

Непонятно лишь, почему для восприятия этой простой истины потребовалось столько времени», — добавил он.

Кроме того, руководитель «Ак жола» особо подчеркнул выделение средств на реализацию 5 социальных инициатив Главы государства, которые должны быть направлены на решение ряда приоритетных общественных запросов.

«Обсуждение этих инициатив с населением в ходе недавних выездов депутатов в регионы показало острую востребованность поднятых Президентом подходов, их актуальность для огромного числа наших сограждан.

Наша фракция готова поддержать эти статьи бюджета», — заявил Перуашев.

НАДО ОТХОДИТЬ ОТ ПРАКТИКИ ЗАПУСКА НОВЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ БЕЗ ИХ РАБОТЫ

ГПИИР не должна ограничиваться запуском новых предприятий, часть из которых потом так и не выходит на проектную мощность. Фракция «Ак жол» поддерживает подход, при котором в политику индустриализации включается и последующая загрузка эффективных производств — об этом заявил Азат Перуашев в ходе обсуждения поправок в республиканский бюджет на 2018-2020 годы.



В ходе дискуссии на пленарном заседании Мажилиса была затронута тема перераспределения 13 млрд тенге с финансирования программы индустриализации на обновление автобусного парка и сельхозтехники через БРК-Лизинг.

В свою очередь, фракция «Ак жол» поддержала это решение Правительства, указав, что оно даст од-

новременный положительный эффект для городской инфраструктуры, агропромышленного комплекса и предприятий машиностроения.

«В стране необходимо заменить 6,5 тыс. старых автобусов, две трети тракторов, около половины комбайнов. И при этом имеющиеся в Казахстане предприятия по производству автобусов загружены

всего лишь на 20%, а производители тракторов и комбайнов — на треть от производственной мощности», — привел данные лидер фракции.

«По сути, это новый подход ГПИИР, когда упор сделан не только на открытии новых предприятий, часть которых потом так и не выходит на проектную мощность.

В политику индустриализации должна включаться и загрузка действующих предприятий, если их продукция востребована на рынке и соответствует требованиям цены и качества.

Но такая поддержка не должна быть безвозмездной. Параллельно с этим, Правительству нужно обязать предприятия-бенефициары инвестировать получаемые доходы в модернизацию и локализацию производства и контролировать выполнение таких обязательств», — сказал Азат Перуашев.

ТРУДОВЫЕ МИГРАНТЫ ОБЯЗАНЫ ЗНАТЬ И УВАЖАТЬ НАШИ ЗАКОНЫ И КУЛЬТУРУ

Трудовые мигранты, приезжающие в нашу страну, обязаны знать и уважать наши законы и культуру — об этом заявил Азат Перуашев в ходе правительственного часа на тему: «О состоянии и мерах по обеспечению миграционного контроля в Республике Казахстан».

Он напомнил о депутатском запросе фракции, озвученном в марте прошлого года.

«Как показывает опыт Европы, наплыв мигрантов из стран с другим языком, культурой и этническим составом создаёт угрозы сохранению национальной идентичности в принимающих странах», — говорилось в запросе. Тогда депутаты «Ак жола» озвучили вопиющие примеры насилия, совершенных мигрантами в ряде городов Германии, в Австрии.

Фракция предлагала, не дожидаясь обострения миграционной ситуации, разработать превентивные меры по регулированию миграции и защите казахстанской идентичности.

По мнению «акжоловцев», не только соискатели на получение гражданства или вида на жительство, но и получатели долгосрочных трудовых виз должны знать и уважать законы и культуру страны пребывания, как это делается во многих других странах, включая соседнюю Россию. В этой связи руководитель «Ак жола» привел в пример конфликт, произошедший у нас с участием иностранных рабочих (Абу-даби Плаза).

Поэтому Азат Перуашев предложил включить такие требования к мигрантам в пакет рекомендаций по итогам «правчасы».

Кроме того, он высказал-

ся против предлагаемого МВД упрощения разрешений на въезд иностранных рабочих в общественное питание, в торговлю, строительство и так далее.

«Это не высококвалифицированные работники, и у нас достаточно своих вузов и колледжей, которые готовят таких специалистов. Поэтому думаю, что этот вопрос излишний», — подчеркнул он.

Так, по данным Минтруда, на 2017 год была установлена квота на привлечение иностранной рабочей силы в количестве 54 100 человек, МВД выдано 340 разрешений для работников в домашнем хозяйстве, однако по оценкам экспертов, численность трудовых мигрантов в РК намного больше — только в 2015 году она составила порядка миллиона человек.

По информации, приведен-



ной в ходе «правчасы» 16 апреля, в прошлом году 49 граждан Афганистана незаконно пытались получить статус казахов-оралманов, более 30 тысяч человек получили гражданство нашей страны в упрощенном порядке, в том числе и незаконно — через взятки сотрудникам миграционной полиции.

«Учитывая, что гражданство в упрощенном порядке получают в основном этнические казахи, то одним из условий его получения должен быть экзамен на знание государственного языка», — считают в «Ак жоле».

Пресс-служба
ДПК «Ак жол»

Осыдан біраз уақыт бұрын «Қазақ әдебиеті» газетінің бас редакторы Жанарбек Әшімжан бауырымыз Мұхтар Шахановтың Мұқағали Мақатаевқа арналған әзіл-шыны аралас бір өлеңін әлеуметтік желіде жариялап, айды аспанға бір-ақ шығарды. Алғашында жұрт аңтаң болып, «бұл өлеңді Мұхаң өзі жазбаған шығар, оның атынан көре алмайтын «қатын дұшпан жігіттер, не демейсің сыртымнан» (Махамбет) деген көне ізбен басқалар жазған шығар» деп, қатардағы қарапайым поэзия оқырмандарынан, Мұхаң мен Мұқаңның талантына табынушылар, табынушылардан бөлек сыйлаушылар мен құрметтеушілерінен бастап Исраил Сапарбай секілді бүгінгі қазақ лирикалық поэзиясының көшін бастап келе жатқан көрнекті ақындарға дейін «Жанарбек, бұл өлеңді қайдан алдың, неге сілтеме жасамадың?» десе де жаңбырша жауған орынды да заңды сұрақты құлағына ілмеген ақын ініміз тым-тырыс жатып алды. Тек екі-үш күннен барып «алдағы күндерде Мұхаң осы мәселе байланысты мәлімдеме жариялайды» деп жұмбақтай жауап берді. Бауыржан Момышұлындай әрі қол бастаған батыр, әрі сөз бастаған шешен атамьызың «Ойға келгеннің бәрін бірдей айта беруге болмайды. Айтылғанның бәрін бірдей қағазға жаза беруге болмайды. Жазылғанның бәрін бірдей жария ете беруге болмайды» деген даналық сөзі бар еді. Бұл сөз, әрине, ойдың, сөздің иесіне қарата айтылған әңгіме. Жанарбек жариялаған кезінде Мұхаңның қай кітабынан алғанын, оны өзі не үшін ағасының рұқсатын алмай жариялап отырғанының себебін бр ауыз сөзбен түсіндіре кеткенде әдепке сай тірлік жасар еді. Жанарбектің ойы басқа болғаны көрініп тұр, бірақ, ол қандай ой екені түсініксіз күйде қалды. Оған жорамал жасағандар да табылды, бірақ, «менің Құдай алдындағы жалғыз күнәм, мен де Құдекең сияқты жұрттың не ойлап отырғанын біліп қоямын» деген бұрынғының бір аңқау қазағы секілді күнәһар болар жайымыз жоқ, қалай болғанда да Жанарбектің патша көңілі білсін.

«жан екем жаралмаған күресуге» десе, оған кім не айта алады? Өмірдің өзі күрес емес пе, ол жұрттың бәріне де ортақ тірлік емес пе, әркім қашан қара басы көрге кіргенше өзінің шама-шарқына қарай күресумен өмірлері өтіп жатқан жоқ па? Күресе алмай араққа салынса, әйелінің алдында абыройдан айрылса, ол әйелі түнде ішіп келген күйеуін үйіне бір емес үш рет кіргізбей қойса, оған кім кінәлі? (Бұл оқиға жайлы газеттің өткендегі сандарынан Исраил Сапарбаймен болған сұхбаттан оқыдыңыздар). Сол ішіп үш рет барғанда қасында болған ақын інілерінің бірінің көзі тірі, «Мұқа, біздің үйге барып жатайық» дегенімде намыстанып жүрмей қалып кетті, сол баспалдақта отырып ұйықтады» деген сөзін оның өз аузынан естігенмін. Бетон баспалдақта үш түн ұйықтамақ тұрғай, үш сағат отырыңызшы, бүкіл іш-құрылысыңызда суық тимеген сау жер қалмасын. Оның үстіне бауыры ауырса...

ақындардың тізімін менен көрі сол ақын-жазушылардың өздері жақсы біледі. Ол тізім ұзақ... Мен ақын да емес, жазушы да емес, композитор ағамызға, Шәмшіге тоқталайын. Рас, ол кісі өмірінің соңғы 19 жылында арақты аузына алған жоқ. Сол арақты қойған 19 жылда «Теріскей» мен «Отырардағы тойды» ғана жазды жаңылыспасам. Әңгіме мүлде арақ ішпесе ән келмейтіндігінде емес. Әңгіме Шәкеннің шабытының тау суындай тасқындап тұрған кезі сол ішіп жүрген жылдарға тура келгендігінде. Егер ол кісі сол ширек ғасырда ішпей өз білімін жетілдірумен ізденумен, алға қарай болған үстіне болайын деп ұмтылуға арнағанында қазақтың ғана емес, әлемнің таңдаулы композиторларының қатарына қосылар еді. Айтпақшы, Шәкеннің шын есімі – Жәмшит. Бүкіл иран (парсы) жұртының алғашқы басын бір жерге жинап-құраушы, алғашқы

ҚАЗАҚТЫҢ БҮГІНГІ ҚАСІРЕТІ

Ел-жұрт өлеңді оқыды. Оқыды да шу ете түсті: «Ойбай, Мұхтар Мұқағалидың әруағын сыйламапты. «Құдайға жазсан, әруаққа жазба!» дейтін халық едік, оның бұнысы несі? Ол өзі періште ме екен?» Әруақты сыйламайтындай Мұхаң не істеп қойды екен? Бар-жоғы аттай 65 адам отырған жерде Мұқағалидың «әрқайсың бір сомнан шығарып бересіңдер, бермесіңдер көресіңдер!» дегенін, ол ақшаның Мұқағалиға бар-жоғы **арап па**, шарап па, әйтеуір бір ішімдік алып ішу үшін керек болғанын жазыпты. «Мұқағали атына сай тірлік істемедің, бұндай тірлікті Жұқағали Бұқатаев істейтін еді» дедім, «бірақ, оным әзіл еді өрелі» дейді өлеңде. Осы өлең, осы дауға қатысты өз ой-пікірімізбен бөлісуге рұқсат етіңіздер. Ал, біз өз тарапымыздан ешкімге бүйрегіміз бұрмастан, алдымен адамгершілік, екінші журналистік кәсіптік әдепке сай барынша бейтарап болуға тырысып бағамыз.

Біріншіден, кез-келген кішкентай іс, әрекет, оқиғаның артында әрқашан үлкен мәселе жасырынып тұрады. Бізге көрінетіні – мұзтаудың су бетіндегі үсті ғана. Көпшіліктің тұтанып кеткеніне себеп болған нәрсе – Мұханьның Мұқағалидың ішетіндігін тілге тиек еткендігі. «Марқұмдар жайлы ия жақсы сөз айту керек, ия ешнәрсе айтпау керек» деген қағиданы неге бұзамыз, бұл адамгершілікке жатпайтын нәрсе» дедік көбіміз. Дұрыс. Бірақ, сол дұрыс мәтелдің (жаңылыспасам киелі кітаптардың бірінде айтылған болуы керек) өзін біз дұрыс айтпай жүрміз. Оның толық мәтіні былай: «Марқұмдар жайлы ия жақсы сөз айту керек, ия шындықтан басқа ешнәрсе айтпау керек». Ал, бұл мәтін мәселенің бетін мүлдем басқа арнаға аударады – тірі болсын, өлі болсын, шындықтан ешкім ешқашан қашып құтыла алмайды, бәріміз оның алдында кішіміз, сондай қағида-ұстанымнан айнымаған, оған әрқашан адал бола алған жағдайда ғана Адам деген асқақ атымызға сай тіршілік еткен, өмір сүрген боламыз. Керісінше болса, өлгендер жайлы шындықты айтпауға, айтқызуға мүдделі болған адамдар көптеп табылады. Олар бұрын болған, бүгін де бар, ертең де бола береді. Себеб, бәріміз де екі аяқты, бір басты, қам сүт емген пендеміз. Төрт аяқты мал да сүрінеді, пенденің де сүрінуге, шалыс басуға, алтын көрсе, басқа бір нәрсе көрсе жолдан шығуға хақысы бар. Ол жайлы сол Мұқағалидың өзінен артық ешкім айтқан жоқ: «Арылайын десем де пенделіктен, арылатын

болмадым, ол неліктен?» Демек, пендені пендешілігі үшін айыптауға, айыптасақ та қатты айыптауға болмайды, жазаласақ та, кінәлап-құстәнәласақ та кешіріммен, түсінсіздікпен қарауға тиіспіз. Мәселе дәл осылай қойылып келеді және оны қатте шығарып жатқан да ешкім жоқ. Тек сол мәселені екінші қырынан қарайтынның сөзіне, ой-пікіріне түсінсіздікпен қарасақ қалай болар еді?

Олар не дейді? Олар «өлілер өздерінің атына айтылатын айыптау-кінәлауға жауап қайтара алмайтыны, ақтала алмайтыны рас, бірақ, солай екен деп бұл сұраққа келгенде жауырды жаба тоқуға болмайды ғой. Ондай жағдайда пендешілікті де, адамгершілікке жатпайтын, ар-ұят, намыс, ождан деген қасиетті ұғымдарды таптайтын сатқын, екіжүзді, опасыз, безбүйрек, қатыгез жандардың бәрінің «адам баласы жамандыққа келгенде аңнан жаман» деген пайғамбарымыздың (с.ә.с.) сөзіне сәйкес келетін айуаны тірлігінің бәрі айтылмай қала бермек пе? Айтылмай қала берсе онда біз бойымыздағы жаман қасиеттерден қашан арыламыз? Қалай арыламыз? Арыла аламыз ба өзі?» дейді.

Осы жерде қазаққа қасірет болып жабысқан – ішімдікке салынушылыққа келейік. Сол қасіреттің құрбанының бірі болған да Мұқағали. Мұқан нәнің күйігімен ішті? «Жазғандары мемлекеттің саясатына тура келмеді, жарық көрмеді, сосын ол байғұс ішпегенде кім ішеді?» дей алмайды ешкім. Әлеуметтік желіде ақындардың өзі 1964-1974 жылдары Мұқаньның жылына бір кітабы шығып тұрғанын, ал, 1976 жылы екі томдық «Өмір өзен» кітабын Мұқаньның өзі көзімен көріп, колмен ұстағанын жазды. (Кітаптың «сигналдық экемпляр» ауруханаға алып барған баспа директоры Әбілмәжін Жұмабаевқа қолтаңба жазып бергенде бір ай алдыңғы күнді қойғаны, «Мұқағали байқамай қателескен-ау» деп ойласа, сол жазылған күні жарық дүниеге қаш айтысқаны жайлы баспагердің кезінде естелігі де жазылды). Ендеше нәнің күйігі? «Мен нағыз махаббатты армандаймын, мен оны жоғалтып та алғандаймын. Ақ қаздар арасынан аққуымды, ажырата алмаған сормандаймын» болса, ол – тағдыры. Оны білген, естіген жұрт жаны ашиды, бірақ, ешқандай көмек көрсете алмайды. Көрсету мүмкін де емес, өйткені бұл нағыз жеке адам өзі шешетін шаруа. Махаббаты үшін күресе алмаса, «бірі тартып қолымнан, бірі итеріп, тастағысы келетін күресінге» замандастарымен де



Мен осы жазғанымды оқып отырған жұрттың дұрыс түсінгенін қалаймын. Жазып отырмын, жүрегім ауырып отыр... Мұқағали менің де – Мұхан, Төлеген, Қалдыр, Жүмекендермен қатар, Абай мен Мағжан бөлек санат қой – ең сүйікті ақындарымның бірі. Алып денелі, тепсе темір үзетін жігіт қынсыз қылыш қырық бесте «сатып алған ауруға ем болмай» арақтың кесірінен ажалынан бұрын қыршын кетсе менің – сенің, оның, бәріміздің! – жүрегі жыламай кімнің жүрегі жылайды? Халқына берерінің оннан бірін бере алмай кетсе, оған менің – сенің, оның, бәріміздің! – ішім ұдай ашымағанда кімнің іші ұдай ашиды?

Оның шын есімі Мұхаммедқали еді ғой. «Бала атына ие болсын», «аты қандай – заты сондай» дейтін қазақ есімінің адамға әсерінің орасан күшті екенін біледі-дағы, сондықтан Мұхаммед деп жеке қоймайды. Қосарланған ат одан да күшті. ...Қонаев атамьы бала күнінде Бақанақта ауырып қалғанда, емдеуге келген өзі қожа, өзі молда, тәуіп кісі: «Балаға өте салмақты ат қойыпсыңдар, ол соны көтере алмай жатыр. Аман қалады, қорықпаңдар, бірақ, болашақта естерінде болсын, таза жүрмесе өзіне қиын болады» деп ескерткен екен. Әкесі Димекеңе өскен кезде сол сөзді айтыпты. Оның үстіне Мұқаньның «сен неге жазғандарыңды өзгелер секілді өңдемейсің, өндеген сайын әрлене, жұмырлана, әсерлене беретінін білмейсің бе?» деп қоймаған құрдас-достарына «мен өлеңді өзім жазбаймын, менің құлағыма сыбыр келіп тұрады, мен соны қағазға түсірем де қоямын» деп жауап берген жері де бар. Осының бәрін біліп тұрған адам ішімдікке қарсылық көрсете алмаса, ол қасірет емей немене?

Арақтың салдарынан берерін бере алмай, халқының үмітін ақтамай, өз өмірін өзі қолдан қысқартқан

мемлекетін құрушы. Шәкеннің әкесі тек ұста ғана емес, білімдар молда болған адам. Нағашысы кәдімгі «Сияр-Шәріпті» жазатын атақты ақын Шәді төре Жәңгірұлы. Шәкен де есіміне ие бола алмай қу арақтың салдарынан бойындағы талантын, дарынын қашырып алған адам. Өздеріңіз ойлаңыздаршы, саны жағынан қазақпен шамалас еврей халқы қалайша, бейнелеп айтсақ «әлемді ұстап» тұр? Неге Нобель сыйлығының 80 пайызы солар? Неге кешегі КСРО-дай алып мемлекеттің өнер (оның ішінде музыка, театр, т.б.), білім, ғылым, техника, т.б. саларында «бірінші скрипканы» еврей ұлтының өкілдері ойнап келді? (Бүгін де ойнап отыр). Неге жан басына шаққан талантты, дарындыларының үлесі жағынан әлемнің алдында тұрған – бұны көпірме, бос сөз деменіздер, солай екенін Герольд Бельгер секілді талай жақсы мойындап кеткен – қазақ сол таланттарының жарқырап ашылуы, олардың түпкі нәтжесінің молдығы жағынан әлемдік көштің соңында келеді? Сіздер «еврей – алкоголик» дегенді естідіңіздер ме? Ал, қазақта алкоголик неге көп? Неге ол індет алдымен біздің нақ сол таланттарымызды жағалайды?

Ендеше, біз Мұхаң шындықты айтты екен орынсыз шыж-быж болмайық. Шындық – ашы, сондықтан ол көп адамға ұнамайды. Одан-дағы бүгінгі өмірімізде, айналамызда бүгінгі заманның Шәмшілері, Мұқағалилары жүрген жоқ па? Олар теріс жолға түсіп кетпеді ме? Қайтсек біз оларды қазақты баудай түсіріп келе жатқан осы қасіреттен аман алып қала аламыз, соны ойласайық. Соның алдын алудың болдырмаудың, болып қойса құтқарудың амалын қарастырайық...

(Соңы.
Басы өткен сандарда)

— Бүгінгі таңда зиялы қауым өкілімен, оның ішінде өзіңіз секілді әрі ойшыл ақын, әрі сазгер, әрі драматург, әрі аудармашы адаммен сұхбаттасқанда біз Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың былтыр сәуір айында жарияланған рухани жаңғыру жайлы атақты мақаласына соқпай кете алмаймыз. Сіз де осы мәселе бойынша ой бөлісе кетсеңіз.

— Былтыр күзде «Алматы ақшамы» газетінің бас редакторы Қали Сәрсенбай бауырымыз маған дәл осы тақырыпқа бір мақала жазып берсеңіз деген өтініш жасады. Мен ойланып қалдым. Ойлансам да жаздым. Мақаламның аты «Жаңғыру мен жаңару» деп аталады. Ол мақалам газеттің екі нөміріне шықты. Жазғаным Президенттің мақаласындағы айтылғандармен толықтай қабыспауы да мүмкін. Өйткені, мен сөзді әріден, Құран Кәрімнен бастадым. «Сендерден рух жайлы сұрап жатыр» деген сөз бар. Бірақ, «біз рух жайлы аз мәлімет бердік» делінеді. Неге аз мәлімет беріледі? Құранда адам баласының өмірінің жан-жақты қамтылмаған саласы жоқ деуге болады ғой? Неге онда дәл осы рух секілді аса маңызды сала жөнінде аз мәлімет беріледі? Мен осыдан бастап ары қарай алып кеттім. Алла-Тағала адамның тәнін су мен топырақтан жаратып, оған дем берді-дағы, сол арқылы оны жанды дүние етті ғой. Берген демі рух емес пе? Адамның тәні өлгенде ол қалады-дағы, жаны рухы ұшып кетпей ме?

— Сіздің «Сыйынарым, сүйенерім бір Алла! Бір тылсым сыр бар-ау, сірә, онда!» деп келетін өлеңіңізде бар ғой. Жалпы, сіз осы бағытта көп оқып, көп ізденген ақынсыз, бірақ, оны көп сыртқа байката бермейтініңіз бар...

— «Иман» журналын мен шығардым ғой...

— Міне, көрдіңіз бе, ал, көп-жұрт мұндай мәліметтен бейхабар...

— ...Оған менің бір жыл уақытым кетті. Мен Ташкенттен Қазақстан елшілігінде үш жыл үшінші хатшы қызметін атқарып Алматыға оралған кезде сол уақытта Қазақстан мұсылмандары дін басқармасының төрағасы, бас мүфти болып отырған, университетте бірге оқыған Әбсаттар Дербісәлі маған: «Исеке, біздің басқарма газет шығарады, бірақ, журналымыз жоқ, соны қолға алсаңыз қайтеді?» деді. Мен ол кезде Имам Бухари жинастырған Пайғамбарымыздың (с.ә.с.) қасиетті хадистерін аударып газеттерге беріп жүрген болатынмын. Әбекең соны естіген болу керек. «Мақұл, бірақ, журналдың атын өзім қоямын» дедім. «Жарайды, біз сіздің жұмысыңызға араласпаймыз, қажетті қаржыны аударып отырамыз». Атын «Иман» қойдым. Журналға Пушкиннің «Құранға мадақ» деген әйгілі өлеңін, Гетенің, Толстойдың, басқалардың да Құран жайлы жазғандарын беріп отырдым. Бір жылдан кейін, алғашқы алты нөмірін шығарып, журналдың жұмысын жолға қойып болып барып, «Әбсаттар, менің енді басқа да шаруаларым бар, рұқсат бер» деп кеттім ғой.

Иә, дұрыс байқағаның, мен



Ал, бірақ, мына сұрағың сенің артық. Журналды бір өзім шығарып жатқанымды көріп жүрсін. Білім жағынан қоятын сұрағың боса, онда былай етейік: жұма намазда, жиналған жұрттың алдында екеуіміз рухани дүние туралы әңгімелесейік. Ол пікірталас болмайды. Мен саған сауал қоямын, сен маған сауал қоясың, сол сауалдарға жауап беретін боламыз!»

Махамбет состиып тұрып қалды. Сосын барып, «жақсы, аға, менің сізге қояр сауалым жоқ» деді. «Е, онда мен намаз оқимын ба, оқымаймын ба, сенің шаруаң болмасын!» Менде бұл жағынан жеткілікті дүние бар...

Мен имамдардың жиынға

Исраил САПАРБАЙ,
ақын, драматург
композитор, Тәуелсіз
«Платиналы Тарлан»
сыйлығының лауреаты:

ПОЭЗИЯНЫҢ «КӨКЕСІ» ҚАЗАҚ ЖЫРАУЛАРЫНДА!

рухани баймын, көпоқимын. Дін саласын, оның ішінде сопылық саласын он екі жыл зерттеген адаммын! Фаридатты, т.б., бәрін оқыдым. Менде сопылық жайлы жазылған, Ыдырыс Шахтан бастап, кітаптардың бәрі бар. Сопылық ілімнің кілтін ашқым келді. Шығыстың атақты шайырларының бәрі, әлемге әйгілі Хафиз, Рудаки, Сағди, Руми бастаған «жеті жұлдыз» да, сопылық ақындар болған. Мен мақтанбаймын, бірақ, бұл ақындардың шығармашылығы менің рухани дүниемді байытуға, менің жазу-сызуыма керек болды. Имам Бухаридың хадистерін мен бұдан он бес жыл бұрын аударып қойғанмын. Мен Ташкенттен әрқайсысы 40 баспа табақ болатын 8 бума, өзбек тіліндегі жалпы саны 8 мың хадисті алып келген едім. Соларды көтеріп алдымен бас мүфти болып отырған Рәтбек қажыға бардым. «Реке, мен мына дүниені тыпыр етпей отырып аударайын, маған бір кабинет пен екі көмекші жігіт берсеңіз болды. Сіздің маған көк тиыныңыздың керегі жоқ, ал, мына дүние, мына байлық қазакқа керек! Құранның қасында тұратын кітап екенін менен жақсы білесіз» дедім.

— Рәтбек қажы, бас мүфти не деді?

— Күлді... «Менде оның хадистерінің арабша 4-томдығы бар». «Арабшадан аударғаннан мынаны аударған онай емес пе?» (Ол кісі Бұхарада туып, 12 жасында ілім іздеп кетіп, 69 жасында, өлерінің алдында Бұхараға қайтып келген адам ғой). «Жоқ, біз арабшаны ұстанамыз!» Бір көңілім қайтты ма... 8 мың

хадисімді көтеріп енді Рәтбектің орнына келген Әбсаттар куртасыма кірмеймін бе? «Әбсаттар, айналайын, қызметің құтты болсын! Мен саған құттықтауға құр қол келген жоқпын, менің қолымда осындай мол қазына бар. Бұны тезірек аудармасак болмайды!» демеймін бе?

— Дейсіз ғой. Мүфти куртасыңыз не дейді?

— Куртасым: «Исеке, үйге жүріңіз, қарындасыңыздың қолынан шәй ішіңіз» деді. Бардым. Әбекем шай ішіп болған соң, Рәтбек аузына түкіріп қойғандай, «міне, арабтардан алып келген бес томдық, біз осыдан аударамыз» деді. Екеуі де аударған жоқ... Мен айтқаннан кейін де Рәтбек 4 жыл мүфти болып отырды. Әбсаттар ғой табаны күректей 11 жыл отырды сол қызметте. Хадистер содан бері үйімде менің. Өзім аударып қоямын. Өзімнен басқа ешкімге керек емес...

— Кез-келген игі, ізгі істі қолдап, қолпаштап ала жөнелуге жоқтығымыз ғой біздің көп жерде аяғымызға тұсау, қолымызға бұғау болып жүрген...

— Нақты іске көмек көрсетуге жоқ, ал, ақыл үйретуге бармыз. Мен сол «Иманды» шығарып жүргенде Алматыдағы Орталық мешітте Махамбет деген жігіт бас имам болды. Менің қасымда суретші-дизайнер жігіт пен терімші бір қыз ғана бар. Жұмыстың бәрі менің мойнымда. Бір күні жаңағы Махамбет келді: «Аға, сіз мешіттің ішінде отырсыз. Байқаймын, жұма намаздан басқа уақытта намазға шықпайсыз. Намазға қашан жығыласыз?» дейді... «Дұрыс, Махамбет, сен бас имамсың.

шақырған жерлерге барғанда не айтатындарына мән беріп, зейін қойып тындап жүремін. Содан кейін өздеріне айтамын: «Шырағым, сен мешітке жұма намазға жиналғандардың алдында айтатын уағызыңды бұл жерде айтпайсың. Бұл жерде басқа халық, сондықтан сен бұл жерге жиналғандарға да басқаша көзқараспен қарасайшы. Бұл отырғандардың ішінде небір білімділер болуы мүмкін. Мен өзімді айтып отырған жоқпын, мен өзімді білімді санамаймын». Десек те сен ақынсың ба, ақынмын деп санайсың ба өзінді, сен бәрін білуің керек! Бәрін білуге тырысуың керек!

— Бұрынғы біздің ақындарымыз, жырауларымыз шетінен ғұламалар болған ғой! Басқаны былай қойғанда олар өзінен бұрын өткен шайырлардың мұрасын жатқа білуге тиіс болған. Ол дегеніңіз өлшеусіз қазына емес пе...

— Мемлекеттік сыйлық алғандардың сөзіне кейде ішім ашиды. Құдайдың бергенін қанағат тұтып қана жүргендер. Сөйте тұра «модернизм, постмодернизм» жайлы әңгіме қозғайды. Мен айтамын, «ізденгің келсе, білімінді молайтқың келсе ең әуелі «зар заманның» ақындарын оқы! «Батырлар жырын» оқы! Доспамбет, Қазтуған, Шалкиізден бастап кешегі Ақтамберді жырауға дейін оқы. Поэзияның «көкесі» сол жақта! Махамбет те, Абай да солардан оқып, білім алып, сусынын сіміріп, бойына сіңіріп өскен адамдар. Сенің бойыңдағы жоғарыдан берілген барға қоса, өзің ізденіп оқысайшы!..

Менің өзімнің ұстанымым

— мен осынша жасыма келгенде Абай айтқан «кемел адам» сипатына сай болуым керек. Сай бола алмасам, мен ол кемшілігімді өзіме кешіре алмаймын. Біреу бір пікір айтса, мен аузым аңқып қарап отыруым керек пе? Мен өзімнің пікірімді айтуым қажет. «Бір тамшы көздің жасындай» деген өлеңім сондай ойдан туған. Мен Есенинді аударсам бұрын аударуымыз болар еді ғой? Қадыр ағамның аударғанына көңілім толмады...

— Көңліңіздің толмауы заңдылық. Өйткені, сіз де Есенин секілді ең алдымен лириканың адамысыз. Ал, Қадыр ағамның лирика — ең мықты жағы еді деп айта алмаймыз ғой...

— Аударманда, басқа да шығарманда сенің құдай берген талант-дарыныңмен қатар оқығандығың, білімің көрініп тұруы қажет. Бұл жағынан Қадыр ағаға тең келетін ешкім жоқ еді ғой. Ол кісі менің — нөмірі 1-ші Ұстазым! Олпы-солпы жүз өлең жазғанша жан-жағы жұп-жұмыр жалғыз өлең жазған артық емес пе? Тұма-ағам «жалқаусың, аз жазасың, күніге жазуды, жазбаса тұра алмайтынды, жүз жол өлең жазбай түнде ұйқыға кетпеді әдетке айналдыру керек» деп ұрсатын маған. Мен не дейін? Тұма-ағамның өзінің табиғатына солай жазу сәйкес келетін шығар. Ондай еңбеккер болу менің қолымнан келмеді. «Аға-ау, мен өзім сондаймын ғой!» дейтінмен де қоятынмын...

Көп жазған, сөз жоқ, дұрыс. Ал, көп оқу қайда қалады? Оқы! Ақынмын ба — көп оқуым керек! Көп білуім керек! Менің болмысым — осы, айналайын! Мен оны ешкімге айтып ақталмаймын да, ешкімді айыптай да алмаймын...

— Мен білемін сіздің болмысыңызды сондай екенін. Ташкенттегі елшіліктегі қызметіңізді біліміңізді көтеруге өте әдемі, барынша тиімді пайдаландыңыз...

— Мен о жақтан қаншама кітап әкелдім. Ғазали, Накышбанди, Яссауидің хикметтерін, Бұхаридің хадистерін...

— Ең бастысы, сіз оларды тек әкеліп қойған жоқсыз, сіз оларды білім көзі ретінде оқыдыңыз, оқығаныңызды өзіңіздің шығармаларыңызды жазған кезіңізде пайдаландыңыз ғой!

— Батыстан тек техниканы алу керек, даналық, поэзия, руханият — Шығыста!

— Гетенің ғой сол себепті «Жеті жұлдыз», мен сендердің қатарларыңа тұруға жарамайтын болдым-ау!» дейтіні...

— Борхес «Мың бір түннің» кішкентай бір сюжетін алады дағы тұтас повесть, романға айналдырады... Мен әріптестеріме «Батысқа барамын деп модернизм, постмодернизмнің батпағына батып кетпелдер, Шығысқа барыңдар! «Мың бір түнге» барыңдар! Сендер адастыңдар. Адастыңдар, бірақ, бәрібір түбінде Шығысқа, дұрысқа қайта оралатын боласыздар...» деймін.

— Рахмет, аға! Сол «Мың бір түндегі» Шеһеразаданың тілімен айтсақ, таң атып келе жатқан жоқ, уақыт кешке қарай еңкейіп барады, бүгінгі күннің біраз әңгімесін айттық қой деймін. Сіздің айтар ойыңыз көп екенін білемін, оларды келесі жолға қалдырайық... Аман-сау болыңыз!

Сұхбаттасқан
Өмірзақ АҚЖІГІТ

(Соңы. Басы №15 санды)

Олар қазақ арасына кіріп, қазақтың дәстүрлі діни танымнан ажырату, таным негіздерін өзгертуге күш салды. Ол молдаларды қазақ арасында «казанной молдалар» деп атады. Өйткені, әрбір қазақ аулы оларды оқыған қаражаты мен өзге шығындарын төлеп, сатып алатын. Орынбор муфтилігі қазақ арасында өзінің мұндай рухани ыдыратушылық бағытындағы әректінің ауқымын мына цифрлардан-ақ көруімізге болады. XVIII ғасыр соңында қазақ арасында Ресей империясының саясатын жүргізетін 28 ахун, 969 молда, 114 мешіт, 1921 мударрис болды. Олардың қазақ халқының дәстүрлі діни танымына қарсы әрекетін қазақ зиялылары көрмей қалған жоқ. Марал ишан бастаған діндарлар дін қызметкерлерін Бұхарада дайындауды қолға алса, ақын-жыраулар халық арасында өлең-жырымен күресті. Осы «казанной

Жаксы болсаң, сүпеке,
Ислам діннің құтысың.
Жаман болсаң, сүпеке,
Ислам діннің жұтысың!
Мұсылманшылық қалыпқа
Ұқсамай отыр бітісің, —
Өзің — Құдайдың жолын күткен
сұпысың, — деп бастайды да, ары қарай былай жалғастырады:

Расулы Пайғамбар
«Қонақпын» деп келгенде
Түйесімен арқалап
Құрмет еткен жоқ па еді
Атасы басқа кәпірді?
Келе сала, сұпы-еке,
Домбырамды менің боқтадың,
Домбырам — менің жолдасым,
Домбырамды боқтасаң
Өзімді басқа соққаның.

Атамыз Адам Пайғамбар
Жеті сазбен жерге кеп

рына арқау етті. Сонау Маңғыстаудағы Сәттіғұл жырау өз шығармасында былай дейді:

Әнбиалардың ақыры,
Хак Расулы Мұхаммед
Абзалы асыл нұр өткен.
Артынан келіп көп имам
Шариғат жолын күзеткен.
Пирадар пірдің басшысы
Қожа Ахмет Йасауи
Түркістанда бұ да өткен.
Туына жұртты түнеткен,
Кереметін асырып,
Жеті өлікті тіріліп,
Мұсылманға қайыр дұға еткен.
Ал, сол маңғыстаулық Ақтан Керейұлы
болса,
«Әулие Бекет пірімнің
Оғыландыда ошағы —
Жалыны шалқып шақырған.
Дін-исламның жолында
Баспаған қадам ғафылдан.

ҚАЗАҚТЫҢ РУХАНИ БОЛМЫСЫН ҚАЙТСЕК ҚАЛПЫНА КЕЛТІРЕМІЗ?

молдалардың» зиянды әрекетіне Маңғыстау халқы да қарсы күрескенін, ең бастысы орыс патшалығының сойылын соғатын «казанной молдаларға» халықтың көзқарасын Есмағамбет Мекеұлы өзінің «Жұт Қоян» толғауында былай баяндайды:

Жер-жерден мешіт салдырып
Ғұлама-ишан ахунға,
Жаксыларым тұрған пірленіп
Ішімізден Бекет Пір шығып
Дұшпанға намыс бермедік.
Кешегі өткен ғасырда
Патшалы жұртпен ұрысып
Көпке дейін көнбедік.
Көнсек тағы қасарып,
Мал мен басты бермедік...
Кіші жүздің баласы
Бәс етпеген бізбен тең келіп...
Дінбұзар дүмше көбейіп
Солардан болды елге жік.
Уфа мен Қазан татары
Көбейіп күнде қатары
Дін емес, кетті жем қорып.
Естияр сопы, ишанның
Жолына айтқан сенбедік,
Сыпсындап сыртың айтылған
Бұралқы сөзді жөн көрдік...
Ғұламалардың сөзіне
Қанша айтса да көнбедік.
Санасын шайтан иектеп
Жүргенді қалай жөн делік
Жерінді тартып алғасын,
Шәрінді көпір салғасын
Қалды ма, қазақ, сенде ерік? — деп толғайды.

Ақын-жыраулар тек, орыстарға ғана қарсы күрескен жоқ. Қазақтың рухани болмысына қарсы барлық діни ағым өкілдеріне де қарсы күресті. Оған мысал ретінде Базар жыраудың шариғат өкілі Қалжан ахунға арнаған мына өлеңінен келтіруімізге болады:

Жаны ардақты жаксының,
Күнде бірі өлсін дер.
«Жаназасын оқы» деп
Шақырушы келсін дер.
«Скат, Құран шығарып,
Мал мен мүлкін бөлсін!» дер.
Сол бөлінген олжадан,
«Өзгелерден көбірек,
Сыбағама берсін!» дер.
Бұл — молдалар тілегі.

Ал, Қашаған жыраудың «Ескали сопыға айтқанынан» жыраулардың Йасауи жолынан өзге тариқаттардың өзін сын тезіне алғанын көреміз. Қашаған жыраудың домбырасын жақтырмай, Ескали сопының айтқан әңгімесі үшін сазайын береді. Ол былай дейді:

Бұл сұпының мен білдім
Дінінің тұтқан мүкісін.



Күй шертіпті деген бар.
Ол күндегі ол да саз,
Бұл күндегі бұл да саз,
Сазды «күнә» деп жүрген,
Молда-еке, сенің ақылың аз, — деп тұқырғанды.

Бұл мысалдан өзге тариқатты қабылдаған Ескали сопының қазақтың киелі өнерін қабылдай алмаған теріс әрекетін көріп отырмыз. Осындай қазақтың киелі өнеріне күні кеше біздің уахабилік-салфилік ағымды қабылдаған өнерпаздарымыз да қарсы болып, домбыра, қобыз сияқты киелі аспаптарды тарту күнә, деп қарсы шыққанына өзіміз куә болдық. Ал Арман Қуанышбаев сияқты уағызшылар Балқы Базарға жың «жетектетіп», қазақ санасынан мүлде өшіруге әрекет жасады. Сондағы олардың бар «күнәсі» қазақ руханиятын қорғауы болатын. Олар тек қана қорғап қоймай, қазақтың рухани тұтастығын сақтау жолында күресті. Алтай мен Атырау арасындағы ұлан-ғайыр даланы мекендеген халықтың рухани тұтастығын сақтау оңай емес болатын. Олар халық санасына дінінің Ислам, Пайғамбарының Мұхаммед, жүрер жолы Әзірет Сұлтан Қожа Ахмет Йасауи негізін салған сопылық жол екенін, киелі мекенінің әуелгісі Мекке, екіншісі қазақтың бар жақсысы мәңгілік сапарға аттанған басын қосқан Түркістандағы Әзірет Сұлтан кесенесі екендігін қазақ ешқашан есінен шығарған емес. Бұл киелі мекенді жыршы-жыраулары жы-

Мүриті қойдай маңырап,
Соңынан еріп қапылған.
Зікірмен зарлап ерте-кеш,
Аллаға жылап аһ ұрған.
Дәріс айтқан ұстазы
Үргеніште Бақыржан.
Ұстанған үлгі жолы бар
Құл Қожа Ахмет тақсырдан.
Алласы қалап әуелде
Уәлилерге бас қылған.
Мигражда нұрын көргесін
Хак Расулі паш қылған.
Арыстан баптай досына
Аманат-құрма тапсырған.
Солардың үлгі жолымен
Бекетім шықты дін түзеп,
Көкірек көзін аштырған», — дейді.
Ал, Арқаның қазағы Балмағамбет Балқыбайұлы болса,
«Зікір таһлил көп айтқан
Қашар шайтан халықтан.
Қашқандай шабақ шашырап,
Шортан атты балықтан...

... Зікірші нақтың досы деп
Айтқанына нанайық.
Хак жолына ғашық боп,
Тірідей күйіп, жанайық», — дейді.
Егерде осы мысалдарға ойлап қарайтын болсақ, қазақтың ақын-жыраулары қазақ даласының рухани қазығы қайда екенін, оның ерекшеліктерін халық санасына құя отырып, оны шетжерлік ықпалдан сақтап қалу жолында қолдан келгенін бәрін жасаған екен. Міне, осы ақын, жыршы, жыраулардың соңында қалған

рухани мұрасын қайтадан халық санасына құю арқылы, халықтың генетикалық кодын оятып, қайтадан қазақтың рухани тұтастығын қалпына келтіруге болады. Құдайға шүкір, қазақ өзінің бұл киелі өнерінен әзірге ажырай қойған жоқ. Оны көздің қарашығындай сақтап отырған өнерпаздарымыз бар. Өкінішке орай, олардың өнерін қазіргі күні қазақ қоғамы қажетсініп отырған жоқ. Қазіргі күнгі қазақ қоғамында туындап отырған рухани азғындық пен шарасыздықтың туындауына ықпал етіп отырған хикмет пен тәрбиеге толы киелі өнердің халық санасынан ығыстырылуы екендігін түсіне алмай келеміз. Олардың орнын даңғаз музыка мен жеңіл күлкі басты. Адам ойланудан, өмірдің мәнінен, мазмұнынан ажырап қалды. Адам тек материалдық құндылықтар тұтқынына айналды. Адам мәңгілік трансцендентті өмірден бас тартып, өзін жануарлар деңгейіне түсірді. Нәтижесінде өмірінен мән мен мазмұн таба алмаған жастардың бір бөлігі өз-өзіне қол салып, құрбан болып жатса, екінші біреулері өздерінің хайуани қажеттігін іске асыру үшін ата-анасын, жақын туыстарын құрбандыққа шалып жатыр. Осының астарында қазақ қоғамының өзінің дәстүрлі діни мен діни танымынан, сол киелі таным негізінде қалыптасқан сол танымның бейнелі көрінісі болып табылатын киелі өнерінен ажырап қалуы жатқанын әлі сезінгеніміз жоқ. Бұл жағынан келгенде қазіргі қазақ қоғамы ауру. Бірақ біз соны әлі мойындағымыз келмейді.

Сол кеселдің қазақ санасына қаншалықты дендеп кеткенін көрсететін бір мысал келтірейін. Жақында университетіміздің жастары санасына қазақтың дәстүрлі өнері арқылы хикмет ілімін сіңіру мақсатында белгілі сазгер, жыршы, ақын Жәкен Омаров інімізді лекция-концерт өткізіп беруін өтініп, қонаққа шақырдым. Жәкен ініміз қуана келісті. Екі апта бұрын жарнамасын жасап, жастардың толық қамтылуы үшін әрекет жасадық. Қалалық оқу бөлімімен келісіп, мұғалімдерді де шақырдық. Концертке келген жастардың саны залдың жартысын толтыруға де жетпеді. Концерт өте жоғары деңгейде өтті. Концертке келіп, мән беріп, тыңдаған жандардың көздерінен жас көрдім. Жүректен шыққан сөз жүрекке жетті. Ал менің ішім ашыды. Өйткені, осыдан екі жылдай бұрын сол залға сырттан келген діни ағымның бір өкілі келіп, уағыз айтқанда жастар сол залға сыймай кетіп еді. Сол жастар ішінен қазақтың киелі өнерін тындап, ғибрат алатын жандардың аз болуы менің жанымды ауыртыпты. Мен бұдан қазақ қоғамындағы рухани кеселдің деңгейін байқадым. Егер де бұл кеселдің алдын алмасақ, ертеңгі күні қазақтың рухани, мәдени болмысынан толық ажырап қалуға айналыпмыз. Мүфтиіміздің Бекет Атаға барып, зияратқа барғанына қуанып, елден сүйінші сұрап отырғанымыз да сондықтан. Мүфти дәстүрлі дінге бет бұрса, мешіттер бет бұрса, ертеңгі күні Тәңір Тағала бұйыртып, қайтадан қазақ деген халықтың руханиятын, мәдениетін қайта қалпына келтірерміз деген ілгергі үміт. Мешітттер естерін жиып, қазақ руханиятына толығымен бет бұрғанын күтпей-ақ, күні бүгін қазақтың киелі өнері иелерін халық алдына шығарып, қазақ санасын қайта оятуды бастау керек. Меніңше, оған киелі өнер иелері де дайын. Бұл ұсынысымды мен білетін Алмас Алматов, Амандық Көмеков, Айгүл Елшібаева сияқты т.б. киелі өнер иелері қолдайды деген үміттемін. Тек, қаржы тауып, оларды халық алдына шығара білсек болды. Бұл өнердің қаншалықты құдіретті екенін көзімен көрген жайым бар. Жаңылмасам, 2004 жылы Павлодар қаласының қазақ драма театрында «Йасауи» тобы концерт қойды. Сол концертті көріп отырған орыс кемпірлердің жылап отырғанын көзім көрді. Тілін түсінбесе де, құр әуеннің өзі қарт кісілердің жүрегіне жетті. Сол киелі өнердің бүгін де қазақ рухын қайта оята алатындай қауқары бар. Тек, қолдау керек. Ел-жұрт болып жұмылайық, ағайын. Өйткені, бұл қазақтың ертені!

«Рупор кремлевской пропаганды», журналист Владимир Соловьев так разошелся в ходе своего политического ток-шоу из-за перехода Казахстана на латинский алфавит, что решил «наступить на горло» казахскому языку. В ходе дискуссии он договорился до того, что у казахов не было своей письменности, и вместе с участниками программы остался доволен этому «открытию».

Понятно, с чего начались чести языки некоторых российских «знатоков»: недавно Казахстан не поддержал проект резолюции России с требованием осудить и прекратить агрессию в отношении Сирии и воздержался при голосовании в Совете Безопасности ООН. Несомненно, если что-то не соответствует позиции Казахстана, то республика не будет голосовать: ведь мы — неза-

я написал: «Стало быть, вы поддерживаете русских шовинистов, жириновских, лимоновых, которые не хотят выпускать нашу страну из загона русской кириллицы, поддерживаете Россию, выступающую против латиницы?» И вот, снова видим продолжение жириновских...



ШОУ ИЛИ ПРОВОКАЦИЯ?

ЭКСПЕРТЫ ОБ АНТИКАЗАХСТАНСКИХ ВЫСКАЗЫВАНИЯХ ВЛАДИМИРА СОЛОВЬЕВА

**Кто стоит за недружелюбной риторикой
российского журналиста, и как это может
сказаться на взаимоотношениях двух братских
государств?**

В казахстанском обществе обсуждается выпуск политического ток-шоу «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым», где ведущий на фоне того, что Казахстан воздержался от голосования по запрету резолюции Совбеза ООН по предполагаемой химатаке в Сирии, усомнился в дружеских отношениях между нашими странами. Своим мнением о том, кто стоит за организацией подобного телешоу, и как это может сказаться на взаимоотношениях РК и РФ, поделились казахстанские эксперты.

СОБАКА ЛАЕТ, КАРАВАН ИДЕТ

Политолог Замир Каражанов не уверен, что Соловьев действовал по собственной инициативе. По его мнению, многие российские СМИ, так или иначе, курируются «сверху», а потому нельзя исключать, что все «ниточки» к оскандалившемуся ток-шоу тянутся из Кремля. На это косвенно указывает и то, что сейчас на российских телеканалах и в других СМИ явно присутствует агитация и пропаганда, да и во многих политических телепрограммах обсуждаемые темы довольно схожи.

«Конечно, допущенные на ток-шоу высказывания никак не скажутся на двусторонних взаимоотношениях между нашими странами, потому что ни Соловьев, ни возможно стоящие за ним люди из кремлевской администрации не принимают таких решений и не оказывают серьезного влияния. Но, надо признать, что на Кремль влияет немало отдельных политических групп, и у каждой есть своя точка зрения на ситуацию. В том числе, по Центральной Азии и по Казахстану. Однако все вопросы внешней политики и безопасности РФ находятся в руках президента. Как, впрочем, и у нас. А потому и соответствующие решения принимаются только на высшем уровне», — считает Замир Каражанов.

По словам собеседника, высказывания, допущенные Соловьевым, слышать неприятно, потому что упрек был явно не по адресу. Казахстан — одно из немногих государств, которые, несмотря ни на что, сохраняют дружеские отношения с Россией. Между нашими странами есть определенные договоренности, которые никто не разрывал. Мы продолжаем сотрудничество, как в экономической, так и военной сфере. А что касается выступления в Совбезе ООН, то мы имеем право занять свою позицию, хотя бы по той простой причине, что у нас тоже есть свои обязательства и интересы.

СУВЕРЕНИТЕТ — НЕ ПРОСТО СЛОВО

С тем, что это ток-шоу никак не повлияет на российско-казахстанские взаимоотношения, согласен политик и общественный деятель Дос Кошим. По его мнению, казахский и российский народ уже много лет дружно живет по соседству и никакие телепередачи не смогут изменить сложившуюся ситуацию. Хотя подобные теле-шоу с явно имперскими замашками немало раздражают казахстанскую общественность.

«Я не знаю, было ли задание «сверху» или это инициатива самого Соловьева, но, на мой взгляд, все говорит о том, что Россия по-прежнему считает Казахстан «младшим братом», и наша самостоятельность на Совбезе ООН воспринимается, как некий феномен.

На мой взгляд, некоторые россияне, в том числе и политики, присутствовавшие на этом ток-шоу, до сих пор не осознали, что Казахстан уже почти 30 лет является суверенным государством, а потому поднимать подобный вопрос просто политически некорректно. Что же касается высказываний о том, что якобы Казахстан дистанцируется от России, то они в корне неверны. Мы никуда не уходим от северного соседа, но у нас есть и свой политический путь. Если мы не стали голосовать по Сирии, то это личная позиция Казахстана, как суверенного государства», — подытожил Дос Кошим.

Напомним, ранее министр информации и коммуникаций Даурен Абаев и заместитель министра иностранных дел Ержан Ашикбаев прокомментировали выпуск политического ток-шоу «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым», в котором была затронута тема отношений с Россией с Казахстаном. При этом первый спикер ответил журналистам, что не знает, кто такой Владимир Соловьев, а второй подчеркнул, что будут предприниматься определенные меры, чтобы такие высказывания политических или общественных деятелей не нанесли никакого урона отношениям стратегического союзничества братским и дружественным отношениям между нашими государствами.

Владимир ДЕМИДОВ
zakon.kz (в сокращении)

КАЖДЫЙ РАЗ, КОГДА ШОВИНИСТЫ ПУГАЮТСЯ ИЗ-ЗА ЛАТИНИЦЫ, БЛАГОДАРЕН ЛИДЕРУ НАЦИИ!



Қазыбек ИСА

висимое государство, разве не так?

Эти грамотеи, видимо, забыли, что, начиная с Москвы, русские княжества в течение многих лет платили налоги Золотой Орде, наследницей которой является Казахстан. Напомним, в картине «Присяга на княжение» (1912) художник В. Орлов-Петров изобразил, как русский князь приносит присягу хану Золотой Орды — целует картину со слепком стопы хана.

(Описание исторического урока по этой картине в свое время мы дали на первой полосе газеты «Қазақ үні», на главной странице национального портала Qazaquni.kz.) О долге перед Золотой Ордой, которая объединила разрозненные русские княжества, сейчас наперебой пишут сами российские ученые.

Когда в Отраре (родина аль-Фараби, второго учителя после Аристотеля), где была вторая библиотека после библиотеки Александрии, население составляло 50 тысяч человек, в Лондоне и Париже в то время было всего 10 тысяч человек, а в районе современной Москвы было лишь небольшое поселение. А в эпоху развития древней тюркской письменности у славян не было письма, как и самой Москвы.

Помнится, и Беларуси пришлось выступать против российского давления. После незаконной аннексии Крыма и прямой конфронтации России с Украиной герой-батя Александр Лукашенко в интервью «EuroNews» выступил с критикой в адрес России и сказал не в бровь, а в глаз: «Многие говорят, что Крым когда-то неправильно отошел к Украине, что это территория исконно российской. Это неправильный подход. Давайте тогда вернемся во времена хана Батыея, ...тогда надо будет отдать Казахстану, Монголии или еще кому-то практически всю территорию России, Западной Европы, Восточной Европы».

Видимо, после этой справедливой «взбучки» только сейчас «кремлевские пропагандисты» пришли в себя, раз снова стали насаждать Казахстану...

Насчет латиницы. В статье «Латын әліпбиіне қарсылық — ұлттық мүддеге қарсылық» («Сопrotивление переходу на латинский алфавит — сопротивление национальным интересам!») за 2013 год, критикуя выступавших против латиницы представителей казахской интеллигенции,



КАЖДЫЙ РАЗ, КОГДА ЛАТИНИЦА ВЫЗЫВАЕТ ИСПУГ У ШОВИНИСТОВ, БЛАГОДАРЕН ЛИДЕРУ НАЦИИ!

Несмотря на сопротивление и за рубежом, и внутри страны, Президент Казахстана Нурсултан Назарбаев, приняв историческое решение, настойчиво продвигает республику к духовной независимости.

Вот на днях министр информации и коммуникации Даурен Абаев правильно сказал: «Российский журналист Соловьев? Нет, не видел (выход программы). Это популярная передача? Честно, я не знаю такого журналиста, который высказался». Знал, не знал — не имеет значения, главное — в официальном ответе министра! Да, в Москве много языковых журналистов, однако обязан ли их знать министр другой независимой страны? Значит ли министр связи и массовых коммуникаций России, например, Нұртiлеу Иманғалиұлы, Бейсен Құранбек или Берiк Уәли? Под таким углом зрения надо смотреть и у нас.

Конечно, такое отношение могут не понять многочисленные представители интеллигенции в Павлодаре, которые ухватились за подол Рузы Бейсенбайтеги со словами «Как можно с русскими говорить по-казахски, это ведь недопустимо!», показывая приверженность идеологии ушедшей эпохи. Для людей, которые знают и собак, и кошек России, выдают любую российскую родословную до седьмого колена, наш министр информации и коммуникации показал пример, как надо относиться к такой ситуации.

А заявление Министерства иностранных дел РК о том, что примут определенные меры для того, чтобы такого рода мнения экспертов, политических, общественных лиц, деятелей не оказывали урона отношениям между нашими государствами, мы только приветствуем.

В прошлом году этого невзрачного «соловья», специально пригласив в Алматы и Астану, встречали как дорогого гостя, заискивающие смотрели ему в глаза, внимая каждому его слову, будто младенцы перед кумиром, а особо ретивые поклонники считали за огромную честь сфотографироваться с ним. Не говоря о том, что платили по тысячу долларов, чтобы послушать его лекцию! И что теперь скажут эти поклонники «кремлевского пропагандиста» во главе с Арманжан Байтасовым?

И до этого приезда «наезжавший» на Казахстан Соловьев по возвращении в Москву опять представил в негативном свете бедных казахов, с таким радушием и гостеприимством его встретивших.

Вот настоящие рабское мышление тех, кто организовал приезд этого Соловьева в Астану и Алматы! И нет никакой надежды на их изменение, потому что они думают на языке Соловьева — на языке России! Мне нет дела до них!

На земле, где национальные интересы не ставятся на первом месте, основание государства не будет прочным.

КАК «НЕКАЗАХИ» РАЗВИВАЮТ КАЗАХСКИЙ ЯЗЫК

Язык – это душа народа, гласит пословица. Казахский родной язык для большей части казахстанцев. Мы говорим и слышим его с самого детства, но что заставляет людей учить и развивать казахский язык, если он для них не родной?

В нашей многонациональной стране есть немало примеров, когда распространением казахского языка занимаются люди других национальностей. Подробнее о каждом из них.

Одним из таких первопроходцев, кто отличался большой любовью к казахскому языку, являлся ученый, филолог, публицист, казахский переводчик Герольд Карлович Бельгер.



Перевел на русский язык казахскую классику: Беимбета Майлина, Габита Мусрепова, Абдижамала Нурпеисова. Автор 35 книг и более 25 статей. В своих сочинениях часто рассказывал о творчестве Абая, считая его великим поэтом и новатором.

Являлся лауреатом Президентской премии мира и духовного согласия (1992), а также был награжден орденами Парасат (Благородство) за № 1 (1994), «За заслуги перед Федеративной Республикой Германия» (2010), «Достык 2 степени».

Еще один просветитель казахского языка телеведущий и музыкант – Юрий Петрович Аравин. Он преподавал студентам казахского отделения в консерватории имени Курмангазы. Несмотря на «золотой» возраст, Юрию Петровичу исполнилось 77 лет, он продолжает обучать молодое поколение музыке.



Евгений Чуриков – создатель первого русско-казахского онлайн переводчика «sozdik.kz».

Над проектом Евгений трудился с 1999 года, на сегодняшний день аудитория сайта ежемесячно увеличивается на 5%, совершая переводы более 25 тысяч слов и словосочетаний в день.

То, что Евгений занимается полезным делом доказывает и то, что появляются анонимные помощники. Например, один из ученых каждый день присылает ему новые казахские слова, также на сайте включены комментарии из соцсетей, что позволяет не только быстро перевести выражение или слово, но, например, обсудить его значение.



Юмористы «Oryc Star» пропагандируют казахский язык посредством шуток.

Участники команды – Семен Махов, Евгений Шворнев и Сергей Загора. Артисты выкладывают в социальные сети свои песни, с пометкой «Посвящается тем, кто не знает казахский язык». Их главная цель – сделать изучение языка легким и занимательным, именно поэтому они используют шутливую форму.

Татьяна Валяева обучает казахскому языку через свой сайт kaz-tili.kz.

В ноябре 2017 года она заслуженно победила в номинации «Білім бұлағы», как лучший образовательный сайт, получив награду от Фонда развития государственного языка и Фонда Первого Президента РК. Татьяна написала две книги – для детей со стихами и для взрослых по грамматике казахского языка.

Преподаватель Елена Романенко приложила огромные усилия для развития казахского языка.

Она не только изобрела собственную методику, но и написала 6 книг по изучению казахского языка.

Андрей Фендриков – домбрист, профессиональный музыкант.

Выпускник Национальной академии искусств им. Жургенова. Популярный видеоблогер снимает короткие музыкальные зарисовки, также выступает за границей и знакомит иностранцев с казахской музыкой. Андрей исполняет произведения Курмангазы, Дины, Глендиева и др., а также поет казахские народные и эстрадные песни.

Журналист Оксана Лоскутова пообещала себе, что вы-

учит казахский язык и сможет свободно на нем разговаривать.

Выучила язык в университете. Около 10 лет проработала на телевидении в казахском

отделении. Ее главная цель – показать красоту и духовное богатство казахского языка.

Тележурналист Максим Рожин также самостоятельно ос-

воил казахский язык, свой вклад в развитие языка внес предложением перевести уличную рекламу.

Проводит сборы на обучение казахского языка в одном из казахстанских университетов.

Одна из тех, кто хорошо знает казахский язык, журналист и телеведущая – Ольга Спирина.

Она училась в казахской школе. На сегодняшний день она снимается в казахских фильмах. Наряду с этим она открыла клуб «Қазақшасpeakingclub» в Алматы для изучения казахского языка.

Максим Споткай обучает казахскому языку через социальные сети.

И это несмотря на то, что физически он находится в России. С 2013 года он принимает участие в развитии казахского языка. Он был руководителем группы «Қазақ тілі» в Оренбургской области.

Владислав Тен – языковед и врач с семилетним стажем, знает примерно 6-7 языков.

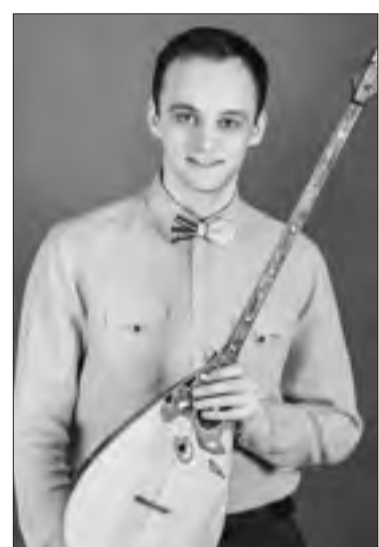
Призывает каждого казахстанца поддерживать позицию «Я тоже казах, из-за этого я выучил казахский язык». Сегодня Владислав Тен обучает казахскому языку.

Наталья Сергеевна Терновая – преподаватель Конституционного и международного права на казахском языке. В 2010-2015 годах вышли в свет более 20-ти научных работ. Ее студенты – победители республиканских и международных олимпиад, а также она получила почетную грамоту КарГМУ.

Глеб Пономарев – казахстанский медиа-специалист.

Свободно владеет несколькими иностранными языками, в том числе и казахским. По образованию экономист. Глеб не только разговаривает на казахском, но и пропагандирует изучение языка посредством соцсетей, а также публикаций в крупных медиа-ресурсах. Как признается сам Глеб Пономарев, он старается чаще говорить на казахском языке в быту – магазинах, такси. В ответ получает улыбки собеседников и считает это элементарным взаимовыжением.

Наши герои доказали, что нет ничего невозможного, казахский язык стоит учить не только для того, чтобы оставаться конкурентоспособным на рынке труда, но это также возможность познакомиться с богатой казахской литературой и фольклором.



ОТ НАШЕГО НАРОДА МОЖЕТ ОСТАТЬСЯ ЛИШЬ ИМЯ, ЕСЛИ КАЗАХСТАН СТАНЕТ РЕЛИГИОЗНОЙ СТРАНОЙ



Если верить данным Министерства по делам религий и гражданского общества, то религиозных взглядов сегодня придерживаются 79,6 % казахстанской молодежи, причем 10 % исповедует их достаточно активно. Для светского государства это уже много. А что будет дальше? Каким станет наше общество лет так через 20–30, когда эти люди будут играть решающую роль в жизни страны?

Мы неоднократно поднимали вопрос, каким будет Казахстан в будущем – светским или религиозным, и пытались найти на него ответы. И хотя почти все наши эксперты, люди взрослые, больше склонялись к тому, что светский характер государства сохранится, мало кто из них отрицал возможность второго сценария, учитывая массовое увлечение современной молодежи исламом, причем не только классическим.

Пока тенденция к исламизации страны, конечно, не столь очевидна, но ее ростки уже пробиваются в виде призывов казахстанских мусульман сделать пятницу выходным днем или дискуссий о необходимости открытия частных школ с религиозным уклоном. А ведь и то, и другое еще вчера казалось абсурдным и неприемлемым. Самое интересное, что рано или поздно власть будет вынуждена искать какой-то компромисс, несмотря на свою нынешнюю вроде бы принципиальную позицию в этих вопросах. Учитывая все названные риски, мы решили попробовать заглянуть в наше будущее, предложив экспертам гипотетически представить, что Казахстан станет мусульманским государством (либо ислам будет играть в нем определяющую роль). Как в таком случае изменится наше общество, какими будут система морально-этических ценностей, семейные и гендерные отношения, содержание и уровень образования, культуры?



Сержан АМАНОВ,
блогер, кандидат
биологических наук:

«ЕДИНСТВЕННАЯ СИЛА ПРОГРЕССА – В ЗНАНИИ»

– Хиджабы, бороды, короткие штанишки... Не столь важно, как человек одет. Я сам люблю шорты, и у меня есть борода. Это только атрибуты. К сожалению, в нашей стране они стали символами ортодоксального ислама. На фоне деградации идеологии в Казахстане, которая ведет к падению моральных устоев в обществе, религиозные установки кажутся спасением. Общество нуждается в наркотике идеологии, и вопрос О. Бендера «Почем опиум для народа?» уже не

представляется таким смешным. Ключевым, с моей точки зрения, является вопрос образования. «79 %» – это на самом деле показатель резкого снижения уровня среднего и высшего образования. Кроме того, это первые симптомы религиозного государства, в нашем случае мусульманского государства. Дойдет до того, что образованная часть населения будет вынуждена принимать мнение необразованного большинства. От политики никуда не деться. Ведь очень удобно иметь покладистый народ с верой в безгрешность правителя. Тем более что все каноны поведения истинного мусульманина четко прописаны в Коране. Как при таком сценарии будет выглядеть наше общество в обозримой перспективе? Даже гадать не надо, достаточно просто посмотреть на наших соседей – Иран, Афганистан. При этом возможен весьма мирный и мягкий вариант исламского Казахстана, где женщинам разрешат водить машины и самолеты, в том числе без разрешения родителей или мужа, и даже учиться чему-нибудь и как-нибудь... Поймите, единственная сила прогресса – в знании, в науке. Только знание может повлиять на ситуацию, открыть людям глаза, прочистить мозги и сделать нашу страну цветущим садом. Но всегда найдутся те, кто захочет отлучить народ от этого источника силы...



Мадина НУРГАЛИЕВА,
политолог:

«ПРОИЗОШЛА БАНАЛИЗАЦИЯ РЕЛИГИИ»

– Предлагаю обратиться к результатам близкого к заданной теме социологического исследования «Этнорелигиозные идентификации казахстанской

молодежи», которое было проведено Ассоциацией социологов и политологов в 2016 г. В фокусе анализа были ценностные установки и суждения именно региональной молодежи (не городской). В опросе приняли участие 1404 молодых казахстанца из всех областей Казахстана, а также 15 неформальных лидеров молодежи. Результаты исследования показали, что их религиозность носит поверхностный характер и практически ничего не значит, кроме конформизма по отношению к традиционной религии своей этнической группы. Жесткая связь между религиозностью и верой отсутствует. Скорее, в ее религиозном поведении преобладает внешняя, обрядово-культульная сторона. Большинство молодых людей, причисляющих себя к верующим, не выполняют религиозные обряды, не читают первоисточники (Коран, Библию и др.) и в целом религиозную литературу. По сути, произошла банализация религии, пропало ее сакральное содержание. Приход к вере преобладающей части региональной молодежи чаще связан с семейным воспитанием. Абсолютное большинство «верующих» – выходцы из религиозных семей, где оба родителя либо один из них (чаще всего мать) – верующие. В то же время есть определенная часть молодых людей, которые категорически не приемлют для себя учебу/ работу под руководством людей другого вероисповедания, не желают иметь никаких отношений с инаковерующими и даже хотели бы видеть Казахстан страной, где религия участвует в государственном управлении. Опрос неформальных молодежных лидеров показал высокий уровень религиозности (из 15 человек 14 считают себя верующими, из которых 86 % исповедуют ислам), широкую распространенность религиозных практик, лояльное отношение к тенденции усиления этнорелигиозных идентификаций в молодежной среде. Также он указывает на риски безопасности, связанные с радикализацией религиозной молодежи. Ключевые из них – изменение конституционного строя (постепенный отход от светского государства к религиозному); сокращение гражданских установок при одновременном усилении религиозных; распространение повседневных религиозных практик. При этом сложно предположить развитие ситуации по предложенному сценарию, учитывая сегодняшнее внимание государства в религиозной сфере и процессы, происходящие внутри верующего сообщества. Скорее, речь идет о выборе наиболее приемлемой модели светского государства.



Канат НУРОВ, президент
научно-образовательного
фонда «Аспандау»:

«ОТ НАШЕГО НАРОДА МОЖЕТ ОСТАТЬСЯ ЛИШЬ ИМЯ»

– Согласен: налицо проявление тренда на дальнейшую исламизацию казахстанского общества в смысле наступления исламизма на светскость нашего государства. Причем следует учесть, что религиозная принадлежность является важным фактором социальной организованности и что как раз молодежь полна пассионарной энергии (активного протестного потенциала) в духовном поиске «смысла жизни». Однако и в исламском мире идет свой процесс секуляризации, чему подтверждением служат недавние волнения в Иране, когда женщины публично срывали с себя хиджабы. На сегодняшний день романтическая мода по отношению к религии немного снизилась, наступает период более зрелого, осознанного подхода к выбору собственной веры. Поэтому не стоит считать наблюдаемый тренд неизбежным и неизменным. Все может еще и развернуться. Тем не менее, если не развернется, то каким станет наше общество через 20–30 лет? В лучшем случае, оно станет похожим на турецкое или узбекское. Обсуждать худший вариант я пока не готов. Но что касается в целом государства, то, думаю, оно будет оставаться светским, прежде всего, в силу велико-степных традиций. Хотя то, что мы за 25 лет независимости проигрываем борьбу за их модернизацию, уступив исламистам идею справедливого мироустройства, – тоже скорее факт, чем предположение. К сожалению. Вряд ли Казахстан станет теократическим государством, но то, что ислам будет играть в нем определяющую роль, представить вполне можно. В этом случае изменится этнический облик казахов, то есть их культурно-бытовая идентичность. Будет неизбежно деформирована та велико-степная самобытность (с ее личностной открытостью и культурной толерантностью), которой мы сегодня гордимся как наиболее чистые тюрки. Синкретический ислам казахов, смешанный в том

числе с тенгрианской верой в дух предков «Аруак» и вечное небо «Кудай», а также суфизмом Кожа Ахмета Яссауи, окончательно превратится в классический или ваххабито-салафитский ислам, несущий в себе больше арабские, нежели тюркские, корни духовности. Останется лишь аллах – и никаких собственных святых предков. Лично я этого не хочу, так как горжусь тем, что я казах. Это имя свободного человека, вольного батыра, благородного «рыцаря степей», поэта и певца. Наша гениальная музыка может удариться в чисто восточные переливчатые мотивы, степная раскатистость в ней начнет затихать, пока не умрет. А вместе с ней умрет и дух казахов Алаша. Если Россия и Китай не смогли заткнуть голос степи, то это сделаем мы сами, став истыми мусульманами. С морально-этической точки зрения мы окажемся намного дальше от объективной системы ценностей, чем сегодняшний казахский ислам, христианство или даже атеизм. Конечно, в стране будет меньше алкоголизма, наркомании и иных пороков. Не будет проблем с ростом численности населения. Но станет меньше индивидуальной свободы во всем. Необходимо будет подчиняться обрядам, регламентирующим все бытовые сферы жизни. Общество начнет полностью доминировать над личностью. Мы станем более закрытыми, а закрытые системы обязательно погибают. Что уж говорить о падении уровня образования, если, потеряв свою историческую культуру, мы так и не сможем модернизировать казахский язык. Классический ислам – это очень мощная, тотальная система духовности. Внутри него все равны, т.е. однородны. Доходя до крайности в борьбе с русификацией и иной ассимиляцией казахов, мы можем сами при помощи ислама стереть свою национальную идентичность, потерять былую самоидентификацию. Мустафа Кемаль Ататюрк был вынужден дать туркам, по сути, новое, довольно абстрактное имя «тюрки», потому что сельджуки (огузы) стали называть себя просто мусульманами. Так и от нашего народа может остаться лишь имя, и то как симулякр. Чтобы этого не случилось, нашей нации надо на философском уровне логично и доступно для людей сформулировать объективную систему ценностей как духовную и при этом светскую мораль (и идеологию) нового, информационного общества. Тогда возможно казахская модель ислама сохранится и интегрирует мусульман мира в глобальное информационное общество.

В ТЮРКСКОЙ 2018-Й ГОД ОБЪЯВИЛИ ГОДОМ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА

Международная организация тюркской культуры (ТЮРКСОЙ) объявила 2018-й год Годом советского киргизского писателя Чингиза Айтматова

Решение было принято по итогам 35-го заседания ТЮРКСОЙ, которое состоялось в городе Туркестан (Казахстан). «Весь год под эгидой ТЮРКСОЙ будут проведены различные мероприятия во входящих в нее странах. Следует отметить, что в ходе заседания Киргизия выступила с предложением внести изменения в Договор организации относительно избрания и срока пребывания на посту генерального секретаря ТЮРКСОЙ. В частности, киргизская сторона заявила о неприемлемости практики многократного переизбрания одного и того же представителя какой-либо страны на должность генсека культурного объединения тюркоязычных стран. Принято решение создать рабочую группу по изучению предложения Кыргызстана и вынести во-

прос на рассмотрение на следующем заседании, которое состоится в 2018 году», — говорится в сообщении.

Справка:

Международная организация тюркской культуры ТЮРКСОЙ была создана на основании договора, подписанного в 1993 году министрами культуры Азербайджана, Казахстана, Киргизии, Узбекистана, Туркмении и Турции.

Среди целей организации значатся сохранение, изучение и популяризация на международном уровне «общих духовных ценностей и историко-культурного наследия тюркоязычных народов». Штаб-квартира находится в Анкаре. В 2018 году ТЮРКСОЙ будет отмечать свой 25-летний юбилей.

liter.kz



ГОЛОС ЭПОХИ

Редкий казахстанский читатель не прикасался к бессмертному искусству писателя Чингиза Айтматова, ставшего рупором целой эпохи, отдающей запахом полыни и атмосферой самого длинного дня — что дольше века.

СКАЗКА, О КОТОРОЙ НИКТО НЕ ЗНАЛ

Кыргызстан отмечает день национальной литературы 12 декабря в день рождения «истины эпохи» — так о Чингизе Айтматове высказался президент Сооронбай Жээнбеков.

Чингиз Айтматов родился в 1928 году в скромном киргизском кишлаке Шекер, что в переводе означает сахар, в семье народного комиссара земледелия Торекула Айтматова и активистки женского движения Нагими Абдувалиевой. Спустя 10 лет отца расстреляют, а маму объявят «врагом народа».

Будущий писатель, чьим именем позже назовут улицы, проспекты, школы, поступил учиться в Джамбульский зоотехникум, а позже окончил сельскохозяйственный институт на родине.

Дебют в печати Айтматова успешно состоялся в 1952 году с рассказом «Газетчик Дзюйдо». Ему понадобится немного лет, чтобы прозвенеть в литературной среде — «Джамиля», «Верблюжий глаз», «Первый учитель», «Повести гор и степей» — и последующая Ленинская премия станет оценкой вклада писателя в культуру народов.

ЖИЗНЬ И ТВОРЧЕСТВО ПОСЛЕ СОЮЗА

После развала Советского Союза Чингиз Айтматов работал дипломатическим представителем Кыргызстана в странах Бенилюкса — Бельгии, Люксембурге и Нидерландах.

«Трудные, очень трудные выдались годы для простых людей. Все было. И слезы, и любовь. И кровь, и пот. Иногда казалось, что страну самого непримиримого атеизма и массового террора настигла некая божья кара. Глубинные следы распада до сих пор видны повсеместно и во всем. Но распада не политического, а скорее, цивилизационного плана. Распада духовного, морально-нравственного», — рассказал Айтматов в одном из своих интервью.

В новых нулевых он станет президентом благотворительного фонда и будет поддерживать изучение русского языка в странах, бывших под серпом и молотом.

В 2008 году Айтматова избирают членом Совета директоров казахстанского АО «БТА Банк».

После распада СССР за границей в свет вышли работы писателя «Белое облако Чингиз Хана», «Тавро Кассандры», «Сказки», «Детство в Киргизии» и другие. Но, несмотря на мировое признание, Айтматову не удалось стать обладателем заветной для литераторов Нобелевской премии.

Его жизнь оборвалась в возрасте 79 лет в стенах немецкой клиники. Пневмония забрала человека, который был глыбой для всего тюркского мира.

«Мы изменим мир, мир изменит нас» — эти слова являются главной миссией Айтматова-писателя. Айтматов своими бессмертными произведениями изменил мир, расширил границы нашего мировоззрения», — отозвался о нем президент Кыргызстана.

Айтматов говорил, что люди нуждаются в успокоении встревоженных душ и залечивании душевных ран. Черпая вдохновение из мотивов степных легенд и мифов народов мира, он писал о реалиях своего времени и, порой, заглядывал в будущее.

Владимир ВЯТКИН
ru.sputniknews.kz (в сокращении)

МЕЖДУНАРОДНЫЙ ФОРУМ В ЧЕСТЬ ЮБИЛЕЯ ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА ПРОХОДИТ В АСТАНЕ

АСТАНА. КАЗИНФОРМ – В Астане стартовал международный форум, посвященный 90-летию киргизского писателя Чингиза Айтматова. «На творчестве Чингиза Айтматова выросли целые поколения. Его персонажи и произведения близки каждому читателю. В настоящее время ценность его рукописей только возрастает. Чистота, гармония мыслей и души — это вопросы, актуальные для человечества в любое время. А философия Айтматова переключается во многих аспектах с идеями программы «Рухани Жангыру», — сказала заведующая отделом внутренней политики Администрации Президента РК Аида Балаева, открывая форум.



Основной темой форума стало обсуждение творчества великого прозаика и его влияния на мировую культуру в целом. Мероприятие организовано Международной Тюркской академией при поддержке Администрации Президента РК. В рамках форума был презентован фильм киргизского режиссера Артыкбая Суяндукова «Айтматов». Также в рамках форума была презентована книга бывшего госсекретаря Кыргызской Республики Османкуна Ибраимова «Айтматов».

Чингиз Айтматов — великий киргизский писатель, масштабы творчества которого позволяют экспертам говорить про него как «принадлежащий человечеству». Ч. Айтматов является автором многих повестей и рассказов, в числе которых такие известные произведения, как «Плаха», «Джамиля», «Верблюжий глаз».

ТВОРЧЕСТВО ЧИНГИЗА АЙТМАТОВА ОБЪЕДИНЯЕТ КАЗАХОВ И КЫРГЫЗОВ

Президент Международной Тюркской академии Дархан Кыдырали поделился своим мнением по поводу проходящего в Астане

форума, посвященного 90-летию великого киргизского писателя Чингиза Айтматова. «Как известно, всемирно известному писателю Чингизу Айтматову исполняется 90 лет. В этой связи, Международная Тюркская академия объявила 2018 год годом Чингиза Айтматова. В рамках этого была опубликована книга выдающегося государственного деятеля Кыргызстана профессора Осмонакуна Ибраимова «Последний писатель империи», — сказал Дархан Кыдырали перед началом форума. По его словам, форум станет не единственным мероприятием в рамках празднования юбилея великого писателя. «В честь 90-летия Чингиза Айтматова к нам приехали выдающиеся ученые Кыргызстана, также принимают участие видные государственные деятели Казахстана. Мы также проведем серию мероприятий к юбилею. В частности, на следующей неделе мы отпразднуем юбилей совместно с ЮНЕСКО. Празднование будет проходить в Узбекистане, Турции и в других странах, а заключительные мероприятия пройдут в Бишкеке», — отметил Д. Кыдырали. Он подчеркнул, что все работы Чингиза

Айтматова тесно связаны с казахским народом. «Судьба казахского и киргизского народа во всех его работах одинакова. Сегодняшний форум можно назвать форумом казахско-киргизской интеллигенции. Причина в том, что выступить к юбилею великого писателя сюда приехали известные киргизские деятели культуры. Поэтому сегодняшняя встреча с творчеством Айтматова отражает отношения братских народов», — заключил эксперт.

АБАЙ КУНАНБАЕВ И ЧИНГИЗ АЙТМАТОВ ДОРОГИ ОБОИМ НАРОДАМ

Депутат Жогорку Кенеша Кыргызской Республики Садык Шер-Нияз поделился своим мнением о казахстанско-киргизских отношениях. «Мне очень радостно, что сегодня проходит такое мероприятие. Это вдвойне отраднее на фоне последних выборов, которые прошли у нас. Была встреча на высшем уровне, и можно смело утверждать, что наши отношения потеплели еще больше. Потому что, когда выступает по телевидению Президент Казахстана Нурсултан Абишевич Назарбаев, мы очень внимательно прислушиваемся к его словам», — сказал он на форуме, посвященном 90-летию киргизского писателя Чингиза Айтматова. По его словам, великие казахские и киргизские писатели всегда были одинаково дороги для обоих народов. «Вдвойне радует тот факт, что он (Нурсултан Назарбаев — прим.) всегда в своих выступлениях подчеркивает дружбу между нашими народами, многовековые связи и традиции в быту и в верованиях. И это действительно братские народы, у которых должны быть великие отношения. И именно их, в первую очередь, должна укреплять интеллигенция двух стран. Те сыновья, которые были одинаково близки для казахского и киргизского народов, такие как Абай Кунанбаев, Мухтар Ауэзов, Чингиз Айтматов, они проложили эту дорогу. И продолжать это — наша задача и наша обязанность», — заявил депутат Жогорку Кенеша.

Азамат СЫЗДЫКБАЕВ
inform.kz, 25.04.2018



БУЫРҚАНҒАН БОЯУЛАР

немесе суретші Айбек Бегалин қылқаламы

Қазақтың бейнелеу өнерімен жете таныс әлеуметтің көкейіне тұхсін, пайым тереңіне сіре болып қатталып қалған суретшінің бірі – қарағандылық Айбек Бегалин. Картинаның бәсін білетіндер мен кәсіпқой өнертанушылар суретші бағасының өнер кеңістігіндегі, әлемдік масштабтағы алар орнын белгілеумен, салмағын безбендеумен келеді. Бегалин жан дүниесі жан-жақты дамыған, кемел суретші. Болмысы құр сөзге оңай таразылана салмайды. «Суретші» десең, оқы, «ақын» десең аз, «философ» десең кем. «Мүмкін емес» дейтін ұғымнан қорықпай, ерегесіп, сол «ауылдың» тап ортасына барып жатып алатының нақ өзі. «Өмірдің мәні неде?» дейтұғын, екі адамның біріне таптыра бермейтін гайыби да ақиқат сұрақтың жауабын тап осы «мүмкін еместің» өн бойына сұңғип, ізден жырған «амфибия».



Целиноград, Шымкент, Қарағанды қалаларын геолог әкесі Қаленмен бірге шарлап өткен Айбектің балалық шағы ойын баласынан гөрі, Родари, Носов, Волков тәрізді жазушыларды оқитын «кітап кеміргіштігімен» ерекше. Оқығанын дереу сурет етіп шығаруға, тежеусіз қиялдауға әуестенген бала көңілі осы күнгі кемел шағының іргетасы тәрізді. Сол іргетас бозбала кезінде қолына алған Бауыржан Момышұлының «Соғыс психологиясы», Джон Толкиеннің «Сакина әміршісі», Элинор Портердің «Поллианнасы» тұрпатты кітаптармен кемелдене түскен сынды. Құмарлығы-құштарлығы шеңберлей-терендей берген сияқты.

Босх пен Альтдорфер, Рафаэль мен Рубенс, Гюбке мен Ивановтың суретші жанына әсері де салмақты бір әңгіменің жүгі. «Бегалиграфия» деп айдар тағып, өзі ойлап тапқан аналогы жоқ графика тәсілі де өзінше талдауды керек қылатын жеке тақырып.

Сонау Қайта өрлеу дәуірі суретшілерінің шеберлік-зергерлікке деген ерекше ықылас-бейілі – дәуірлер, ғасырлар салып барып Бегалин шығармасынан бой көрсетеді. Айбек – әуелі еңбектеніп, материал дейтіннің табиғатын түсіп барып талантқа, шабытқа ерік беретіндердің қатарынан. ХІХ ғасыр, Модерн үлгісі де Бегалин

шығармашылығының бұлағы деп есептегейсіз.

Картиналарының негізі болып саналатын – алқаракөк, күйдірілген сиена мен ақ бояуды араластыра тапқан алтын түстес реңкпен айтатын ойын шендестіріп, үндестіріп-үйлестіріп, ширатып-өріп әкете береді. Шырғауықтың сабағындай шырмалып жатқан мың сан сызықтар әуелде, стихиялы, бей-берекет жатқандай көрінгенмен, ба-жайлап қарасаныз сол бей-берекет пен қалыпты-зандылықтың ортасынан жол тапқанын байқайсыз. Компьютерлік графика ғана жүгін қиналмай көтеретін тақырыпты – кенебіне кәдімгі палитрадан, қолыменен түсіретіні тәнті етпей қоймайды.

Пәлсапалық, мифтік тұрғыда жазылған, фантазмагориялық сарынмен баяндалатын «Атлантида», «Мегаполис», «Уақыт машинасы», «Оберон мұнарасы» секілді көлемді (180x120) картиналары да оның қайраты қабындап тұрған дер шағында, зар күйінде екенін айғақтап тұр.

«Жан» дейтін, «Сана» дейтін адам баласы үшін құпиялы қалтарыстан өз жауабын іздеп жүрген суретші Айбек «Біз, адамдар өзге, әрбір бір организмнің нервталшықтарымыз. Мен суретшілікті тандағанда, сол, алып организмнің рухымен астасып кеткенді арман қылған кісімін. Ауа жайлап, бос

қиялдап отырғаным жоқ. Бұл менің жұлыныммен сезінген, түйсінген пікірім», – дейді.

Картиналары әне-міне деп басталып кететін бір қатердің алдындағыдай, көрерменнің жайбарақаттылығын сылып алып, қаңылтақ мұзда тұрғандай, қабақты құзда тұрғандай көкірегін алаң, көңілін күпті етіп қояды. Суреттерінде айдың сәулесі бір сәт жарқырап, қайта қоюланатын кезде – қаракөк түс... адамдарының да аттарының да терісін сыпырып алғандай, бүкіл анатомиясы-сіңір, бұлшық еттеріне дейін адырайып жаңағы, жайсыз күйді үдете түседі. Астарлы метафора қиянға жетелеп, шырқап-қалқып, бірде таңғалтып, бірде сауат көзіне жеткізбей көмескіленіп, көрерменді тереңге айдап, дінкелетіп бітеді.

Бір сөзімізде «Бегалиннің сурет әлемі жын әлемімен жалғасып жатыр ма?» дейтін күдік айтқанбыз (бұл Айбекті мансұқтау, шығармасын қаралау үшін айтылып отырғаны түсінікті болса керек). Біздің пайым оған келгенде мүдіре беретін себепті әлгі дүдәмал ұлғая түскенін аңдадық. Шеберлік деңгейлері ұқсас болғанымен Айбекке қойылар баға Таңсықбаев, Қасымов, Ахметжанов, Талқамбаев сияқты суретшілерге берілетін таразыдан гөрі Босх, Даши Намдаков, Славинскийге берілер бағамен үндесе қойылуы керек секілденеді.

Ал сөйлемнің табиғат ауаны солай ауды екен, дереу қазақы ұғымнан алыстап, буалдырлана-түсініксіздене, көңілге қабаржу ұялата беретіндей. «Топырақтан жаралған адам баласына берілетін бағаны оттан жаратылған жын әлеміне берілетін бағамен шатастырып отырған жоқпын ба» деген күмән келіп алқымнан және алады. «Көрермені тұрмақ суретшілерінің өзі дағдарып тұрса, Бегалин картиналарын дәріптей берудің жөні қайсы» дейтін сауал бір жағынан тағы қамайды. Ал енді, дағдардык екен оны жылы жауып, өзгелер айтса айта берсінге меңзеп, фентези, парапсихология, эзотериканың ауылына сілтеп, шапанымызды басымызға бүркеп, теріс қарап жатып алсақ – қазақтығымызға сын, талантты баламызды шет елдікке сатып жібергендей қылмыс емес пе?

Сірә, періште кездің жақсыны да жаманды да қатар сімірген, қолына түскенді түк қоймай оқитын, «білсем-білсем» дейтін бала көңілін Толкиеннің «Сакина әміршісі» секілді жымы теренде жатқан қым-қиғаш, қат-қабат, айла-шарғылы шығармалар өзіне тартып әкеткен-ау. Сөйтіп, сақиналап-бунап алған-ау!

Осы жерде бейнелеу әлемінің қазақы ұғымнан шалғайлығы тағы бір көзге ұрады. Мына жағдайда «алысты жақындастырамын» деп

жүріп, одан да әрідегінің шылбырына жармасып, сүйретіліп өлмесек қане? Міне мәселенің үлкені, әне қордаланған түйткілдің шарықтау шегі! Суретшілер дайындап шығатын жоғарғы оқу орнында қазақ ұғымымен суарылған өнертанушылар дайындау керек екені кезек күттірмейді!

Қош. Айбекті жерге түсірмей мақтадық. Көңілдің ауанымен біраз жерге бардық. Орыс тілді әріптестер, өнер танушылар тіпті тілің келмейтін тенеулер тауып, жарыса жазды. Феноменге балады. «Өнердің бағасын шын түсінетіндердің назарына іліккен санаулы, әлемдік масштабтағы суретші», – десті.

Қызғаныштан аулақпыз, таласымыз да жоқ. (Қазақтың бір баласын өзгелер дәріптеп жатса қуанбасак, ренжитіндей басымызды ат теуіп пе?)

Тек, менің көмекейіме, Айбекті туғызған қазақ жерінің нәрі, тұзы-дәмі қайда дейтін сауал кептеледі.

«Қыз алып қашу», «Көкпар», «Аударыспақ» бар ғой десек те, әлгі картиналар бізді қазақ ретінде тұшынты алмады. Әлгі картиналардан ағаш атқа мінгендей, алдамшы әсер қалады.

«Менің ағайым Тәттімбет» картинасы да көңіліме дарымалды. Мынау, мойны ырғайдай, жокшылықты көбірек татқан, көзі көк арық кісіні әйгілі «Сылқылдақтың» авторы, күйші дегенге сенбейсің. Тіпті, портреттік ұқсастығы келіп тұр екен делік, образ қайды? Ғажайып музыка иесінің жаны, болмысы қане? Айбек Тәттімбеттің күйін тындап, тереңіне бойлап көріп пе өзі, арқасы шымырламаған-ау сірә? Құйқасының арасымен ілгері кейін құмырысқа жүгірмеген-ау тегі... қарағандылық әріптесі – суретші К.Есіркевтің пессимистік сарындағы бір кейіпкерін өз стиліне салып, көшіре салғандай ма, немене?

«Бейбарыстың» өзі де адамды зорлап иландырғандай. Кинодағы Нұрмұхан Жантөрин сомдаған биік образға бауыр басып алған ку көңіл: «Мынау қаба сақал, мұзлай сауыт оранған рыцарды «пәленінші Людовиг», «түгенінші Карл» десе келіп тұр, Бейбарыс емес», – деп ала қашып, мойындамай-ақ қойғаны!

Айтматовтың «Боранды бекетіне» жасалған иллюстрацияларды қарап тұрып: «Шіркін, Айбек – Мұқағалиды, Жүмекенді, Қалиханды оқығанда ғой, қандай иллюстрацияға кенелер едік!», – деген ойға кіресің.

Егер, Бегалиндегі сұрапыл суретшілікке қазақы болмыс қосылса одан мықты суретші болмас еді! Батысқа қарап, «шу қарақұйрық» деп желдеп кетпей, табырын қазақы топырақтан үзбесе дейсің.

Жеңіс КӨКЕНҰЛЫ,
суретші

ӘЗІЛ-ШЫНЫ АРАЛАС

Баяғыда бір кедей жігіт бір байдың басындағы құндыз бөрікін алып қашқан ғой. Бай әлгі кедей жігітті қуыпты. Байдың тұлпары қойсын ба, қырдан асырмай кедейді қуып жетіпті. Сонда сасып қалған кедей тұра қалып:

- Байеке, ойнасақ та біраз жерге барыппыз. Ренжи көрмеңіз, мә, бөрікіңіз - деген екен.

Бір қарт өмірде үйленбепті. - Неге үйленбедіңіз? - деп сұрапты журналистер, сонда қарт:

- Өзіме идеальный қыз таба алмадым. Енді таптым-ау деп біреуге сөз айтсам, ол қыз өз идеалын іздеп жүр екен, - деген екен.

Сот: - Сен осы өміріңде өз еңбегіңмен тым құрыса бір жүз теңге тауып көрдің бе?

Айыпталушы:

- Көрдім. Былтырғы сайлауда сізге дауыс бергенімізде сізден бәріміз 500 теңгеден алдық қой?!

Жаныңдағы орындықта сағыз шайнап отырған жігітке қарағыштаған кемпір бір кезде жылы жымыяп, ұмтылыңқырап сөйлеп:

- Жақсы тәрбие көрген кішіпейіл, ақжарқын адам екеніңізді аңғардым, бірақ, не айтқаныңызды білмеймін, екі құлағым да естімеуші еді, - деген екен.

- Не ғой, бауырым, қызыңмен серьезно жүріп жүрсіңдер ме? - Иә, брат, әрине!

- Сонда не, вообще күлмейсіңдер ме?

Бір еркек психологтың алдында отыр:

- Маған бір нәрсе жетпейтін сияқты. Өмірден жалғыз бастадым. Жаңа сезімдерді бастан өткергім келеді.

- Тоқал алыңыз.

- Ондайлардың менде үшеуі бар. - Онда, олар жайлы әйеліңізге айтып беріңіз.

Жалғыздықтың алғашқы нышаны: телефонның қай жақта қалғанынан бейхабар болу.

Large crossword puzzle grid with various words and clues in Kazakh. Some cells contain letters or numbers, while others are empty for the solver to fill in.

Дайындаған: Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

№16 санда шыққан сөзжұмбақтың жауабы

Grid of letters corresponding to the crossword puzzle answers from the previous page. Each letter is enclosed in a small box, and the grid is organized in a way that allows for easy cross-referencing between words.

Мысықтар құпиясы

Әлем баспасөздерінде саяхатшы-мысықтардың таңғаларлық тарихтары жайлы ауық-ауық көлемді хабарлар жарық көріп жүр. Мынадай жағдайды айта кетейік. Бірде мысықты самолетпен 170 шақырым қашықтықта тұратын жаңа иесіне жіберген. Он бір күн өткеннен кейін ол бұрынғы үйіне кір-кір, қаңға оралған қалпында оралады.

Бұл тәріздес хабарларды мысыққа үйір адамдар сүйсіне, таңдана қабылдаса, мамандар ұзақ уақыт бойы мұндай жағдайларға күмән туғызып, сенімсіздікпен қарап келді. Әсіресе, ең үлкен сенімсіздік, мысықтың бір күнде 15, 16 шақырым қашықтыққа жүре алатынында емес, оның бұрын өзі болмаған ортадан жол тауып, кері қайта білетін қасиетінің құпиялығында болды. Ол қай бағытқа, қалай бет қойып жүргенде үйді дәл табуы қалай біледі? Басқа үй жануарларына қарағанда, мысықтар жеке-дара түнгі серуендерге шығуға өте әуес. Олардың осындай «тұрмыс салтын» нақтылы бақылауға

алғаннан кейін ғана ғалымдардың шүбәсі азая бастады. Белгілі зоолог, неміс профессоры Ф.Швангард бір күні мысықты үйден 16 шақырым қашықтықтағы орманға апарып жалғыз қоя берген. Бірақ ол адам сенгісіз жылдамдықпен үйге қайта оралған. Профессор мысықтың ең шапшаң жүрісін ескере отырып есептегенде, оның өзін әкелген жолдан әлдеқайда төте жол тауып қайтқандығы анықталған. Апарып тастаған орын бұрын таныс болмаған. Тәжірибе қайталанды. Зерттеушілер әр жаққа шығатын бірнеше есігі бар арнаулы қоршау жасайды. Содан соң бұл қоршаудың ішіне осы жерден 5 шақырым қашықтықтағы қаладан әкелінген ондаған мысықты қояды. Сонда қоршаудағы мысықтардың дені төте есіктен шығып, ең қысқа жолмен үйлеріне тайып тұрады. Бұл көзқарасты қабылдау мысықтың болжағыштық тәсілін самолеттің аэродромды табу әдісімен салыстыруға мүмкіндік береді. Жануар «оптикалық есту» көмегімен алыстан акустикалық

танымдыбыстарды қабылдайды. Мұның өзі оған дұрыс бағыт сілтейді. Самолет те кеңістікте радиобағдарларының көмегімен солай бағыт түзейді емес пе?! Нысанға жақындаған сайын жолдың бағытын белгілеуге мүмкіндік беретін кейінгі ескертпелер келе бастайды. Мұндай жағдайда мысықтың құлағы радиолокациялық аспаптың ролін атқарады. Осы тәріздес самолет те өзінің бағытын анықтап, қонар орнын дәл белгілейді. Мысықтың өзгеден тыс ғажап қасиеттері мұнымен де бітпейді. Шешілмеген қаншама жұмбақтар бар десеңші онда! Мәселен, көңілі жайланып қанағат тапқан мысық өзінің жағымды қорылдауымен адам көңілін неге елжірететіні күні бүгінге дейін мәлімсіз. Аяғы ауыратын адамның аяғына неге келіп сүйене беретіні де түсініксіз. Кейбір жұрт мысық адамды емдейді дейді. Мысықтар жаратылысына тән салтпен өмір сүреді. Жалғыздық пен тәуелсіздікті ұнатады.

■ IC-ШАРА

М.Әуезов атындағы қазақ мемлекеттік академиялық драма театрында «Театр көктемі – 2018» фестивалі өз шымылдығын түрді. Дәстүрлі шара биылғы жылы Қазақстанның Халық артисі, Мемлекеттік сыйлығының лауреаты, Әнуарбек Молдабековтың 80 жылдығына арналды. Фестиваль барысында театр ұжымы ең әуелі Әнуарбек Молдабековтың Кеңсайдағы зиратына барып, құран оқып, гүл шоқтарын қойды.



ӘНУАРБЕК МОЛДАБЕКОВ КӨКТЕМІ



Әнуарбек Молдабеков кабірінің басында Алты Алаштың абызына айналған Асанәлі Әшімов, театр директоры Асхат Маемиров, Әнуарбек ағамыздың жұбайы Баян Имашевалар сөз алып, актер туралы естеліктер айтты.

Осы күні журналистерге арналған пресс-конференция өткізілді. Оған КСРО Халық артисі, «Қазақстанның Еңбек Ері» орденінің иегері, театрдың көркемдік жетекшісі Асанәлі Әшімов, театр директоры Қазақстанның Еңбек сіңірген қайраткері Асхат Маемиров және Қазақстанның Халық артисі, Мемлекеттік сыйлықтың лауреаты Сәбит Оразбаевтар қатысып, өнердің өз өкілі Әнуарбек Молдабеков туралы сыр ақтарды.

Шараның тізгінін ұстаған театр басшысы Асхат Маемиров:

– Биылғы театр көктемі Әнуарбек Молдабековтың 80 жылдығына арналды. Өз кезегінде бұл театр сүйер қауым үшін үлкен өнер мерекесі екені сөзсіз. Ендеше, мерекелеріңіз құтты болсын! Өздеріңіз білетіндей Әнуар Молдабековтың кинодағы төлқұжаты – Шегенің ролі. Сондықтан да айтулы шарамыздың алғашқы күнін «Қыз Жібек» сазды драмасынан бастағанды жөн санадық.

– Бүгін Әнуарбектей асыл досымызды еске алып ерекше толқып отырған жайым бар. Кеше ғана бірге жүрген секілді едік. Әнуарбексіз табаны күректей 33 жыл да өте шығыпты. Ол кинода ойнап ғана қойған жоқ, ел есінде мәңгі қаларлық образдар жасай білді. Соның бірі – халықтың айрықша ықыласына бөленген Шега ролі.

Балалар үйінде тәрбиеленген Әнуарбектің еңбек жолы да күрделірек болғанын білеміз. Әнуарбек, Әзірбайжан, Ыдырыс, Нұрмұқан, Фаридалар театрдың ядросы еді. Сондықтан болса керек, біздің театр кезінде Кеңес одағының ішінде алдыңғы шептен көрінетін-ді. Әнуарбектің ғұмыры камшының сабындай қысқа болмағанда, ол өнер әлемінде қаншама дүниелер жасаған болар еді. Дегенмен, оның жарқын бейнесі қазақ халқының жадында мәңгі сақталары анық, – деп

еске алды КСРО Халық артисі, «Қазақстанның Еңбек Ері» орденінің иегері, М.Әуезов атындағы театрдың көркемдік жетекшісі Асанәлі Әшімов.

– Әнуарбектің әлеміне үнілген әрбір жан оның халқына қалтқысыз қызмет еткенін айқын аңғара алады. Еңбек жолын Қарағанды облыстық драма театрында бастаған ол өзін өнер өлкесінде сан түрлі қырынан көрсете алды. Мәселен сахнада М.Әуезовтің «Қобыландысында» Қобыланды, «Түнгі сарынында» Жантас, С.Мұқановтың «Мөлдір махаббатында» Еркін, Шекспирдің «Ромео-Джюльеттасында» Тибальт сынды кесек образдарды жасады.

Әнуарбек Мәскеуге барып, «Ваня ағайды» ойнағанда орыстардың өздері таңдай қаққаны бар. Осылайша ол өзінің шеберлігімен театрымыздың мәртебесін асқатаып жүретін-ді. «Театр көктемі – 2018» фестивалінің Әнуарбек Молдабековке арналып отырғаны көңіл қуантады. Бұл елі үшін ерен еңбек еткен ер есімінің қашан да ел есінде екендігін көрсетеді, – дейді Қазақстанның Халық артисі Сәбит Оразбаев.

Айта кету керек, өзіндік жұмыста фестивальге қатысушы жас актер, режиссерлер А.Пушкиннің «Тас мейман» трагедиясын, Р.Эрдманның «Өле қалсам қайтеді?!» комедиялық қойылымын, Э.Олбидің «Зоопарк» психофизикалық драмасын, В.Гогольдың «Жындының жазбалары» және У.Шекспирден «Яго» деген атаумен моно қойылымдары қойылмақ.

Баспасөз мәжілісінен кейін, Әнуарбек Молдабековтің 80 жылдығына арналған көрменің ашылу салтанаты болды.

Көрменің лентасын А.Әшімов пен С.Оразбаев киді. Ал, М.Әуезов театры музейінің жетекшісі Наргиз Асанжанова келген қонақтарға Әнуарбек Молдабековтің көптеген образдар галереясын таныстырып, олардың әрбірінің тарихына тереңірек тоқталып өтті.

Көрме барысында қазақ театрының алтын дәуірін жасаған тұлғалардың сонау алпысыншы жылдардағы суреттері келушілерге талай сырды ұқтырғанды болды.

Осы тұста өз жұмысын 1968 жылдың 24 мамырында бастаған М.Әуезов атындағы қазақ мемлекеттік академиялық драма театры музейінің ашылғанына 50 жыл тоғандығын атап өтуге тиіспіз. Қазіргі таңда музейде 300 мыңнан асқан жәдігер, экпонаттар бар.

Сондай-ақ, «Театр көктемі – 2018» фестиваліне қатысқан актерлар «Үздік қойылым», «Екінші пландағы ер адам бейнесі», «Екінші пландағы әйел адам бейнесі», «Актерлық ізденістері үшін», «Үздік эпизодтағы ер адам бейнесі», «Үздік эпизодтағы әйел адам бейнесі», «Сахналық ғұмыр», «Үйлесімді жұп», «Үздік сценография», «Көрермен көзайымы», «Үміт», «Өзіндік жұмыстағы ізденістері» номинациялары бойынша марапатталатын болады. Сонымен қатар, театр тақырыбын қаузап жүрген журналистерге де арнайы сыйлықтар мен алғыс хаттар жабылу салтанаты күні табыс етілмек.

Гүлмира САДЫҚ



ҚАЗАҚТЫҢ МҰҢЫ МЕН ШЫНДЫҚТЫҢ ЖЫРЫ – «ҚАЗАҚ ҮНІ» ГАЗЕТІНЕ ЖАЗЫЛЫҢЫЗДАР!

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

«Қазпошта» арқылы Жазылу бағасы:

1 айға – қала – 299,29, аудан/ауыл – 317,93

3 айға – қала – 897,87, аудан/ауыл – 953,79

6 айға – қала – 1 795,74, аудан/ауыл - 1 907,58

12 айға – қала – 3 591,48, аудан/ауыл - 3 815,16

«Қазақ үні» газетінің ұжымы басылымның бас редакторының орынбасары Зейнолла Абажанға апасы

Қалима АБАЖАНҚЫЗЫНЫҢ қайтыс болуына байланысты қайғысына ортақтасып көңіл айтады.

Меншік иесі:
«Қазақ үні» ЖШС
ҚАЗАҚ ҮНІ
Президент –
Редакторлар кеңесінің төрағасы –
Қазыбек ИСА

Бас редактор – Құлтолеу МҰҚАШ

Бас редактордың бірінші орынбасары – Зейнолла АБАЖАН

Бас редактордың орынбасары – Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

Жауапты хатшы – Гүлмира САДЫҚ

Бөлім редакторлары:

Дастан ЕЛДЕС (орыс редакциясы)

Нұрлан ӘБДІБЕК (қоғам)

Айнұр АХМЕТ (мәдениет)

Нұржан АСАН (көркемдеуші)

АЙМАҚТАҒЫ ТІЛШІЛЕР:

Астана тілшілер қосыны:

Азамат ТАСҚАРАҰЛЫ

(8-702-931-89-86)

Ақмола облысы:

Бақыт СМАҒҰЛ (8-701-626-77-66)

Арқалық қаласы:

Нұрсұлтан НҰРМАН

(8-702-688-84-87)

Алматы облысы:

Айтақын БҰЛҒАҚ (8-702-239-62-99)

Мәди ИСЛАМ (8-775-119-12-13)

Мырзағали НҰРСЕЙІТ (8-701-771-6496)

Қанат БІРЖАНСАЛ (8-775-323-0850)

Батыс Қазақстан облысы:

Қажымұқан ҒАБДОЛЛА

(8-701-111-61-05)

Жезқазған қаласы:

Жанат АСАНҚАЛИ

(8-702-384-12-00, 8-707-261-20-98)

Сәтбаев қаласы:

Абдолла ДАСТАН

(8-(71063) 7-20-97, 8-777-302-46-79)

Қарағанды облысы:

Ахметқали ХАЛЕНОВ (8-701-450-30-18)

Қостанай облысы:

Төлен РАМАЗАНҰЛЫ (8-701-174-06-70)

Семей қаласы:

Рахат АЛТАЙ

(8-775-998-15-39)

Маңғыстау облысы:

Сағындық РЗАХМЕТ (8-775-379-84-88)

Оңтүстік Қазақстан облысы:

Әбдіғәппар АЙДАР

(8-702-475-75-66, 8-771-390-73-75)

Асылхан ӘЛІ (8-701-626-88-32)

Түркістан қаласы:

Әтіргүл ТӘШІМ (8-702-489-47-23)

Атқарушы директор –

Әзірет ЖАРЫЛҚАСЫН

Тарату бөлімі:

Алматыда:

Асхат ТЕЗЕКБАЕВ (8-701-499-27-80);

(8-777-115-13-49)

Астанада:

Көбей ЖЕТІБАЙ (8-775-665-74-10)

Шымкентте:

Мүтән ИСМАЙЫЛ (8-701-692-1340),

Астанада «Алты Алаш» (87015728847)

дүңгіршіктерінде сатылады

Газет ҚР Мәдениет және ақпарат

министрлігінде 19.12.2012 жылы тіркелген.

Күәлік №13976-Г (Алғашқы күәлік

№1270-Г, 01.08.2000 жыл).

Автордың пікірі мен редакция көзқарасы сәйкес келе бермейтінін ескертеміз.

Қолжазбалар өңделеді және қайтарылмайды.

Жарнама мәтініне жарнама беруші жауап береді.

Газеттен көшіріліп басылса, сілтеме жасалуы шарт.

Газетте «Қазақпараттың» материалдары пайдаланылды.

Газет «Қазақ үні» компьютер орталығында беттелді

АЙЛЫҚ ТАРАЛЫМЫ – 60 000

ЖАЗЫЛУ ИНДЕКСІ – 65380

Редакцияның мекен-жайы:

050006, Алматы қаласы, Қалқаман-3

ықшамауданы, К.Сейітов көшесі, 11 үй

Байланыс телефоны:

8 (727) 398-57-31

E-mail: qazaquni2000@gmail.com

www.qazaquni.kz

Кезекші редактор –

Айнұр АХМЕТ

ТОО «Қазақ үні»

БИН 000540006784

ИИК KZ508560000000385541

АГФ АО «БанкЦентрКредит»

г. Алматы, БИК KСJВKZKX, Кбе 17

Газет «Алматы-Болашақ» баспаханасында

басылды. Алматы қ., С.Мұқанов к., 223 б.

Көлемі: 6 баспа табақ